TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

LİSE ÖĞRENCİLERİNİN KARİYER KARAR VERME GÜÇLÜKLERİ İLE PSİKOLOJİK SAĞLAMLIKLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Fatime AYDİN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADANA / 2019

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

LİSE ÖĞRENCİLERİNİN KARİYER KARAR VERME GÜÇLÜKLERİ İLE PSİKOLOJİK SAĞLAMLIKLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Fatime AYDİN

Danışman: Doç. Dr. Oğuzhan KIRDÖK
Jüri Üyesi: Dr. Ögr. Üyesi Fatoş BULUT ATEŞ
Jüri Üyesi: Dr. Ögr. Üyesi Suat KILIÇARSLAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADANA / 2019

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne;

Bu çalışma, jürimiz tarafından Eğitim Bilimler Ana Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Doç. Dr. Oğuzhan KIRDÖK
(Danışman)

Üye: Dr. Ögr. Üyesi Fatoş BULUT ATEŞ

Üye: Dr. Ögr. Üyesi Suat KILIÇARSLAN

ONAY

Yukardaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım.
…/…/2019

Prof. Dr. Serap ÇABUK
Enstitü Müdürü

NOT: Bu tezde kullanılan ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndaki hükümlere tabidir.

ETİK BEYANI

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uyun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dökümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

Bildirir, aksi durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim. .../…../2019

Fatime AYDİN

ÖZET

LİSE ÖĞRENCİLERİNİN KARİYER KARAR VERME GÜÇLÜKLERİ İLE PSİKOLOJİK SAĞLAMLIKLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Fatime AYDİN

Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Danışman: Doç. Dr. Oğuzhan KIRDÖK
Ağustos 2019, 71 sayfa

Bu araştırmada, lise öğrencilerinin kariyer karar verme güçlüğü ile psikolojik sağlamlıkları arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmada öğrencilerin toplam kariyer karar verme güçlük düzeyleri ile psikolojik sağlamlıkları arasında ilişki olup olmadığı, kariyer karar verme güçlükleri toplam ve alt boyutlarını psikolojik sağlamlığın yordayıp yordamadığını, öğrencilerin kariyer karar verme güçlüklerinin cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini ve öğrencilerin kariyer karar verme güçlüklerinin sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir.

Araştırma ilişkisel tarama modelinde betimleyici bir çalışmadır. Araştırmanın çalışma grubu Adana il merkezinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı dört farklı Anadolu lisesinde öğrenim gören 251'i kız 201'i erkek öğrenci olmak üzere toplam 452 öğrenci oluşturmuştur.

Araştırmada öğrencilerin kariyer karar verme güçlüklerini ölçmek amacıyla Gati ve Saka (2001) tarafından geliştirilen ve Bacanlı (2008) tarafından Türkçeye uyarlanan Kariyer Karar Verme Güçlüğü Ölçeği (KKVGÖ), öğrencilerin psikolojik sağlamlıklarını ölçmek amacıyla Bulut, Doğan ve Altundağ (2012) tarafından geliştirilen Ergen Psikolojik Dayanıklık Ölçeği (EPDÖ) kullanılmıştır.

Araştırmada öğrencilerin kariyer karar verme güçlükleri toplam ve alt ölçek puan ortalamalarının cinsiyete düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığını t testi ile incelenmiştir. Öğrencilerin kariyer karar verme güçlükleri toplam ve alt ölçek puan ortalamalarının sınıf düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığı tek yönlü varyans analizi ile incelenmiştir. Öğrencilerin kariyer karar verme güçlükleri toplam puanlarının ve alt boyutları ile psikolojik sağlamlık arasındaki ilişkisinin analizi için Pearson Momentler Çarpım Korelasyon Katsayısı tekniğinden yararlanılmıştır. Araştırmaya katılan

öğrencilerin psikolojik sağlamlıklarının kariyer karar verme güçlüğü ve alt boyutları puanlarını açıklama gücü regresyon analizi ile hesaplanmıştır.

Araştırma sonucunda lise öğrencilerinin psikolojik sağlamlıkları ile kariyer karar verme güçlüğü arasında negatif yönlü orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu, kariyer karar verme güçlüğü toplam puanı ile en yüksek korelasyonu psikolojik sağlamlığın alt boyutlarından mücadele azmi olduğu bulunmuştur. Psikolojik sağlamlıkla kariyer karar verme güçlüğünün alt boyutları arasındaki ilişkiye baktığımızda; hazırlık eksikliği ve tutarsız bilgi alt boyutu ile zayıf düzeyde negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu, bilgi eksikliği alt boyutu ile negatif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Araştırma bulgularına göre psikolojik sağlamlık, kariyer karar verme güçlükleri toplam ve alt boyutlarını yordamaktadır. Ayrıca psikolojik sağlamlığın hazırlık eksikliği, bilgi eksikliği ve tutarsız bilgi alt boyutunu yordadığı, en fazla bilgi eksikliği alt boyutu üzerinde etkiye sahip olduğu bulunmuştur. Araştırmanın sonuçlarına göre cinsiyete göre kariyer karar verme güçlüklerinde anlamlı bir fark yoktur. Son olarak araştırmanın sonuçlarına göre sınıf düzeyine göre kariyer karar verme güçlüklerinde anlamlı bir fark yoktur.

Anahtar Kelimeler: Lise öğrencileri, kariyer karar verme güçlüğü, psikolojik sağlamlık

ABSTRACT

INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN HIGH SCHOOL STUDENTS 'CAREER DECISION-MAKING DIFFICULTIES AND RESILIENCE

Fatime AYDİN

Master Thesis, Department of Educational Sciences
Advisor: Assoc. Prof. Dr. Oğuzhan KIRDÖK
August 2019, 71 page

The aim of this study is to investigate the relationship between high school students' career decision making difficulties and relisience. In the research, whether there is a relationship between students' total career decision-making difficulty levels and relisience, whether the total and sub-dimensions of career decision-making difficulties predict psychological well-being, students' career decision-making difficulties do not show a significant difference according to gender and students' career decision-making difficulties are significantly different according to class level. whether it shows a difference.

The research is a descriptive study in relational survey model. The study group of the study consisted of 452 students (251 female and 201 male) who were educated in four different Anatolian high schools in Adana city center.

In the study, the Career Decision Making Difficulty Scale (CDMDS), developed by Gati and Saka (2001) and adapted to Turkish by Bacanlı (2008), was developed by Bulut, Doğan and Altundağ (2012) to measure students' psychological strengths Adolescent Psychological Resistance Scale (APRS) was used.

In this study, it was examined whether the total and subscale mean scores of the students' career decision-making difficulties differ according to gender level by t test. One-way analysis of variance was used to determine whether the career and decision-making difficulties of the students differed according to the grade level of the total and subscale scores. Pearson Moments Multiplication Correlation Coefficient technique was used to analyze the relationship between the sub-dimensions of the students' career decision making difficulties and resilience. Regression analysis was used to explain the

scores of career decision-making difficulties and sub-dimensions of resilience of the students who participated in the research.

As a result of the research, it was found that there was a negative negative correlation between the resilience of high school students and career decision making difficulty, and the highest correlation with the total score of career decision making difficulty was the determination to tackle the sub-dimensions of resilience. When we look at the relationship between resilience and sub-dimensions of career decision-making difficulty; It was found that there was a weak negative correlation with the lack of preparation and inconsistent information subscale, and a moderate negative relationship with the lack of information sub-dimension. According to the research findings, resilience predicts the total and sub-dimensions of career decision-making difficulties. In addition, resilience predicted the lack of preparation, lack of information and inconsistent information sub-dimension, and had the most effect on the lack of information sub-dimension. According to the results of the study, there is no significant difference in career decision making difficulties according to gender. Finally, according to the results of the study, there is no significant difference in career decision-making difficulties according to class level.

Keywords: High school students, career decision making difficulties, relisience

ÖN SÖZ

Seçmiş olduğumuz meslek yaşam kalitemizi, psikolojik ve mesleki doyumumuzu etkilemektedir. Meslek seçiminin de en temel adımı ergenlik döneminde atılmaktadır. Bazı öğrenciler kariyer karar verme sürecinde çeşitli güçlükler yaşarken bazıları ise çok fazla zorlanmamaktadır. Bu nedenle lise dönemindeki öğrencilere mesleki rehberlik hizmeti sunmak önemli bir yere sahiptir. Bu çalışma lise öğrencilerinin psikolojik sağlamlık düzeylerinin kariyer karar verme güçlük düzeylerinde ne kadar rolü olduğunu ortaya koymak amacı ile yapılmıştır.

Başta bu süreçte beni teşvik eden, desteğini esirgemeyen değerli hocam Sayın Prof. Dr. Turan AKBAŞ'a teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmanın planlanması, yürütülmesi ve tüm tez süreci boyunca desteği, katkıları ve geribildirimleri ile bana yol gösteren, yardımlarını hiçbir zaman esirgemeyen değerli tez danışmanım Sayın Doç. Dr. Oğuzhan KIRDÖK'e özellikle teşekkürlerimi sunarım.

Tez jürimi oluşturan, destek ve geribildirimleri ile çalışmaya katkılarını sunan Sayın Dr. Ögr. Üyesi Fatoş BULUT ATEŞ'e ve Sayın Dr. Ögr. Üyesi Suat KILIÇARSLAN'a teşekkür ederim.

Verilerin toplanması sürecinde katkılarından dolayı sayın yöneticilere, öğretmenlere, psikolojik danışmanlara ve araştırmaya katılan sevgili öğrenci arkadaşlara teşekkür ederim.

Dünyadaki varoluşumda, kararterimde, tüm sahip olduğum şeylerde katkısı olan ve uzaklardaki gülümsemeleriyle bende varlıklarını hep hissettiren sevgili anneme ve babama sonsuz minnetlerimle.

Üç yıllık yüksek lisans eğitimim boyunca maddi, manevi desteklerini esirgemeyen ablalarım ve abilerime, neşe kaynağım yiğenlerime teşekkür ederim.

Çalışmamın her aşamasında yanımda olan, beni cesaretlendiren, desteklerini her daim hissettiğim arkadaşlarım M.Fatih AKKAYA'ya, Mahinur ALTIPARMAK'a, Beyman ÖZEKİCİ'ye, Ümmügül KOYUNCU'ya, Süleyman AKBAYRAM'a, Sümeyra KONUKCU'ya, Meryem YAYVAN'a, Ayça SARAÇ'a, Zeynep SARIOĞLAN'a, Aslı MAVRUK'a, Esra TUFAN'a, Selda SOLMAZ'a, Hasan HAZAR'a Eren GÜL'e, Eser YAYVAN'a, Rıza DEĞİRMENCİ'ye ve büyük desteğim Yeliz SAYGIN'a teşekkürü bir borç bilirim. İyi ki varlar.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET ..... **iv**
ABSTRACT ..... **vi**
ÖN SÖZ ..... **viii**
TABLOLAR LİSTESİ ..... **xi**
EKLER LİSTESİ ..... **xii**

BÖLÜM I
GİRİŞ

1.1. Problem 1
1.2. Araştırmanın Amacı 4
1.3. Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi 5
1.4. Sayıltılar 7
1.5. Sınırlılıklar 7
1.6. Tanımlar 7

BÖLÜM II
KURAMSAL YAPI VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Kariyer Karar Verme Güçlüğü 8
2.2. Psikolojik Sağlamlık 11
2.2.1. MPsikolojik Sağlamlığı Etkileyen Faktörler 12
2.2.1.1. Psikolojik Sağlamlık ve Risk Faktörleri 12
2.2.1.2. Psikolojik Sağlamlık ve Koruyucu Faktörler 14
2.2.1.2.1. İçsel Koruyucu Faktörler 15
2.2.1.2.2. Dışsal Koruyucu Faktörler 15
2.2.1.3. Psikolojik Sağlamlık ve Olumlu Sonuçlar 16
2.3. Konu İle İlgili Yapılan Araştırmalar 17
2.3.1.Kariyer Karar Verme Güçlüğü İle İlgili Yurtiçinde Yapılan Çalışmalar 17
2.4.2. Kariyer Karar Verme Güçlüğü İle İlgili Yurtdışında Yapılan Çalışmalar 20
2.4.3. Psikolojik Sağlamlıkla İle İlgili Yurtiçinde Yapılan Çalışmalar 24
2.4.4. Psikolojik Sağlamlıkla İlgili Yurtdışında Yapılan Araştırmalar 31

BÖLÜM III
YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Deseni 35
3.2. Çalışma Grubu 35
3.3. Veri Toplama Araçları 36
3.3.1. Mesleki Karar Verme Güçlükleri Ölçeği (KKVGÖ) 37
3.3.2. Ergen Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (EPDÖ) 37
3.4. Verilerin Toplanması ve Analizi 38

BÖLÜM IV
BULGULAR **40**

BÖLÜM V
TARTIŞMA VE YORUM **49**

BÖLÜM VI
SONUÇ VE ÖNERİLER **54**

6.1. Sonuçlar 54
6.2. Öneriler 55
6.2.1. Araştırmacılara Yönelik Öneriler 55
6.2.2. Uygulayıcılara Yönelik Öneriler 55

KAYNAKÇA 56
EKLER 69
ÖZGEÇMİŞ 71

TABLOLAR LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1. Çalışma Grubunu Oluşturan Öğrencilerin Cinsiyete, Devam Ettikleri Okul, Sınıf Düzeyi ve Yaşlarına İlişkin Dağılımları .....….36

Tablo 2. Lise Öğrencilerin Psikolojik Sağlamlık ve Kariyer Karar Verme Güçlüğü Puanlarına İlişkin Betimsel İstatistikler 40

Tablo 3. Lise Öğrencilerin Psikolojik Sağlamlıklarnın Kariyer Karar Verme Güçlüğü Alt Boyutları ve Toplam Puanları ile Korelâsyon Değerleri.....41

Tablo 4. Lise Öğrencilerin Kariyer Karar Verme Güçlüğü Toplam Puanının Psikolojik Sağlamlık Toplam ve Alt Ölçek Puanları Tarafından Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları.....43

Tablo 5. Lise Öğrencilerin Kariyer Karar Verme Güçlüğü Hazırlık Eksikliği Alt Boyut Puanlarının Psikolojik Sağlamlık Toplam ve Alt Ölçek Puanları Tarafından Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları 44

Tablo 6. Lise Öğrencilerin Kariyer Karar Verme Güçlüğü Bilgi Eksikliği Alt Boyut Puanlarının Psikolojik Sağlamlık Toplam ve Alt Ölçek Puanları Tarafından Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları 45

Tablo 7. Lise Öğrencilerin Kariyer Karar Verme Güçlüğü Tutarsız Bilgi Alt Boyut Puanlarının Psikolojik Sağlamlık Toplam ve Alt Ölçek Puanları Tarafından Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları 46

Tablo 8 Öğrencilerin Cinsiyetleri İle Kariyer Karar Verme Güçlüğü Puanlarına İlişkin T Testi Sonuçları 47

Tablo 9. Öğrencilerin Sınıf Düzeyleri İle Kariyer Karar Verme Güçlüğü Puanlarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....48

EKLER LİSTESİ

Sayfa

Ek-1. Kariyer Karar Verme Güçlükleri Ölçeği (KKVGÖ) 69
Ek-2. Ergen Psikolojik Dayanıklık Ölçeği (EPDÖ) 70

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, araştırmanın amacı, sınanacak denenceler, araştırmanın önemi ve gerekçesi, araştırmanın sayıltıları, sınırlılıkları ve ilgili kavramların tanımları açıklanmıştır.

1.1. Problem

Yaşamımızın her döneminde yerine getirmemiz gereken çeşitli yaşam ödevlerimiz vardır. Her dönem aynı zaman da bir sonraki dönem için belirleyici görevler taşır. Bu şekilde her aşamada bir süreç tamamlanmış ve bir sonraki aşamaya hazırlık yapılmış olur. Bu süreçlerden birisi de çok küçük yaşlarda başlayan mesleki kimliğin edinim sürecidir. Bireyin hayatında sahip olduğu iş/meslek, yaşamını sürdürmek için geliştirdiği kimliğini meydana getiren ve onun kim olduğunu tanımlayan en önemli yapı taşıdır (Herr, Cramer ve Niles 2004). Çünkü yapılan iş bireyin düşünce dünyasına ve yaşam biçimine yön verir (Kuzgun, 2009). Super (1990), bütünsel ve gelişimsel olarak ele aldığı kariyeri, bireyin doğumundan ölümüne kadar tüm yaşamı boyunca hayatında meydana gelen kariyer ile ilgili olan olayların tümü olarak adlandırır. Geliştirdiği yaşam boyu yaşam alanı kuramındaki beş evreden, araştırma dönemine denk gelen ergenlik dönemindeki lise öğrencilerinin mesleki kimlik gelişimlerini ele aldığımızda, yerine getirmesi gereken gelişimsel ödevlerden birisi kariyer planlama sürecidir. Bireyin sağlıklı bir kişisel gelişimi, sosyal sisteme uyumu ve pozitif bir gelecek planlayabilmesine zemin hazırlaması bu gelişim görevi ile ilgilidir (Erikson, 1968; Super 1990).

Kariyer planlamasının yapılmasının ilk aşaması bireyin bu süreçte kariyer seçimi yapması gerekliliğinin farkına varmasıdır (Super, 1990). Lise yıllarına denk gelen ergenler, mesleki kimlik arayışına yönelik sorgulamalar yapar, alternatiflerini araştırarak yetişkinlik döneminde becerilerini sergileyebileceği mesleki kimlik edinme sürecine girer. Bu süreç hazırlık gerektirir ve öğrenciler kendi kişilik özellikleri ile seçmeyi planladığı mesleklerin özellikleri arasında uyumu yakalayabilmesi gerekir. Bunun için öğrencinin ilgilerinin, sahip olduğu yetenekleri ve mesleki değerleri ile seçmeyi planladığı mesleklerin özelliklerini bilmesi ve farkında olması gerekmektedir (Peterson, Sampson, Lenz ve Reardon, 2002). Bunun yanında ilgilerini çeken bu mesleklerde gerçekleştirecekleri etkinliklerde ne kadar başarılı olabileceğini de bu süreçte sorgularlar

(Eryılmaz ve Mutlu, 2017). Bazı ergenler bu süreçte başarılı bir gelişim gösterirken bazıları ise yeterli olgunluğa erişmeyebilir veya bu araştırma evresinde güçlükler yaşar.

Gerek yurt içinde gerek yurt dışında yapılan çeşitli araştırmalarda lise yıllarına denk gelen ergenlerin ve üniversite öğrencilerinin kariyer planlama sürecinde çeşitli güçlükler yaşadıkları belirlenmiştir (Gati ve Saka 2001; Amir ve Gati, 2006; Tien, 2005; Pejcak ve Kosair, 2007; Öztemel, 2013; Bacanlı ve Hamamcı 2015). Kariyer karar verme güçlüğü, bireylerin kariyer kararını verirken kendisinden veya çevresinden kaynaklı etmenlerden dolayı kariyer karar verme sürecinden kaçınmasına veya kendi kişilik özellikleri ile uygun olmayan kariyer kararları ile sonuçlanabilir (Gati, Krausz ve Osipow, 1996). Yapılan araştırmalar ergenlerin karşılaştığı gerek içsel gerek dışsal bu güçlükler, kendilerine uygun kariyer kararını vermede önemli rol oynadığı için bu güçlüklerle başa çıkabilme mekanizmalarının geliştirebilmesinin önemini vurgulamıştır. Bu yüzden de bu güçlüklerle başa çıkabilmek için ilgili değişkenlerin ortaya çıkarılmasına ihtiyaç duyulduğu ortaya çıkıyor.

Gati ve arkadaşları (1996), kariyer kararını verme sürecinde bireylerin kararsızlıklarına sebep olan güçlükleri sistematik teorik bir yapıda göstermek için kariyer karar verme güçlüğü taksonomisini geliştirmişlerdir. Bu taksonomiye göre bireyin kariyer karar verme güçlüğü üç kategoriden oluşmaktadır. Hazırlık eksikliği ilk kategori olup bireyin kariyer karar verme sürecine hazırlanırken karşılaştığı güçlüklerden meydana gelen motivasyon eksikliği, genel kararsızlık, fonksiyonel olamayan inançlar gibi alt kategorilerden oluşur. Bilgi eksikliği, kariyer karar verme sürecinde olan bireyin süreç hakkında bilgi eksikliği, meslekler hakkında bilgi eksikliği, benliği hakkında bilgi eksikliği, ek bilgi toplama kaynakları hakkında bilgi eksikliği kategorilerinden oluşur. Tutarsız bilgi son kategori olup bireyin içsel ve dışsal çatışmaları ve güvenilir olmayan bilgilerinden meydana gelmektedir (Bacanlı, 2008).

İçsel güçlükler incelendiğinde kariyer karar verme güçlüklerini yordamada bireyin sahip olduğu birçok özelliği bu güçlükleri yaşamasına etki etmektedir. Örneğin, kariyer karar verme güçlükleri kaygı başta olmak üzere, düşük benlik algısı, geleceğe yönelik olumsuz algı ve beklenti, mükemmeliyetçilik gibi kavramlarla ilişkili olduğu bulunmuştur (Gati, Gadassi, Saka, Hadadi, Anserberg, Friedmann, Asulin-Peretz, 2011). Bireyin sahip olduğu özellikler kariyer karar verme güçlüklerinin oluşmasına etki eden faktörlerden olmasının yanı sıra aynı zamanda kariyer karar verme güçlükleri ile başa çıkabilme biçimini de etkilemektedir. Bireyin sahip olduğu ve başa çıkmasını sağlayan özelliklerden birisi de psikolojik sağlamlıktır.

Psikolojik sağlamlık genel olarak yaşamdaki olumsuz koşullarla, yoksunluklarla ve stresli durumlarla ilintilidir. Bu kavram, yaşamın ağır koşullarına rağmen işlevselliği tekrardan başarılı bir şekilde yakalayabilme (Masten, 2001), felaket, travma, krizler ve zorlayıcı yaşam koşulları ile karşı karşıya gelindiğinde bununla başa çıkabilme ve yeniden uyumu yakalayabilme yeteneği (Newman, 2005) olarak tanımlanmıştır. Pozitif psikolojinin önemli başlıklarından biri olan psikolojik sağlamlığın içeriği ile yapılan tanımlamalarda genelde koruyucu faktörler, risk faktörleri ve yeterlilikler üzerinde durulmuştur (Gizir, 2007). Risk faktörleri içsel ve dışsal olmak üzere; olumsuz yaşam tecrübeleri, prematüre doğum, süregelen hastalıklar, savaş, doğal afet, sosyoekonomik seviyenin düşüklüğü gibi etkenler anlamına gelmektedir (Gürgan, 2006). Koruyucu faktörler ise risk faktörlerinin ya da güçlüklerin olası meydana gelebilecek etkilerini azaltma veya ortadan kalkmasını sağlayan sosyoekonomik düzeyinin yüksek olması, yetenek ve inançlar, olumlu anne baba tutumları gibi faktörler olarak açıklanır (Masten ve Coatworth 1998).

Son yıllarda psikolojik sağlamlık ile ilgili araştırmalarının artmasının önemli nedenleri arasında teknolojinin hızlı gelişimi ile genç kuşağın maruz kaldığı risk faktörlerinin artması ve daha fazla gencin bu risklerle başa çıkmak zorunda kalması gösterilmektedir (Goldstein ve Brooks, 2013). Karşılaşılan risk durumlarında bireyin etkilenme derecesi, travma ve stresli yaşantılara karşı olumlu düzelme ve uyumu sürdürebilme psikolojik sağlamlığın düzeyini göstermektedir. Her zaman risklerin ve güçlüklerin önlenmesinin mümkün olmadığı bir gerçektir. Bunun gerekliliği olarak da bu olumsuz risk ve tehditlerden nasıl korunacağı ve gelişimi olumlu yönde sağlama zorunluluğu doğmuştur (Masten, 2001). Ergenlik sürecinde de ergenlerin yerine getirmesi gereken yeni yaşam ödevleri ve güçlükleri her zaman mevcuttur. Bütün bunlar göz önüne alındığında kişinin psikolojik sağlamlık derecesi kişinin karşılaşabileceği güçlüklerle başa çıkabilme becerileri ile ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Bu nedenle bu araştırmada ergenlerde kariyer karar verme güçlükleri ile psikolojik sağlamlık arasındaki ilişki incelenecektir.

Kariyer planlama sürecinin sonunda tercih ettiğimiz meslek yaşam kalitemizi, psikolojik ve mesleki doyumumuza etki etmektedir. Bazı öğrenciler bu süreçte çok zorlanırken bazısı bu süreçten daha güçlü çıkmaktadır. Lise çağında öğrencilere sunulan kariyer danışmanlığı bu anlamda önem arz etmektedir. Bu yüzden bu çalışma öğrencilerin sağlıklı destek alabilmesi ve danışmanların da onlara daha iyi hizmet verebilmesi adına

son yıllarda birçok araştırmacının dikkatini çeken kariyer karar verme güçlüğü ve pozitif psikoterapinin bir kavramı olan kariyer karar verme güçlüğü üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Ülkemizde lise öğrencilerinin psikolojik sağlamlığı ve kariyer karar verme güçlükleri arasındaki ilişkiyi inceleyen bir araştırmanın yapılmamış olması bu araştırmayı yapmayı önemli kılmış ve bu araştırmanın problemini oluşturmuştur.

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın temel amacı lise öğrencilerinin kariyer kararını verirken yaşadıkları güçlüklerin psikolojik sağlamlıkları, cinsiyet ve sınıf düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesidir.

Bu temel amaç doğrultusunda aşağıdaki alt amaçlar belirlenmiştir:

1. Lise öğrencilerinin kariyer karar verme güçlükleri ve psikolojik sağlamlıkları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
2. Lise öğrencilerinin psikolojik sağlamlık alt ölçek puanları kariyer karar verme güçlükleri toplam puanını anlamlı düzeyde yordamakta mıdır?
    a) Lise öğrencilerinin psikolojik sağlamlık alt ölçek puanları kariyer karar verme güçlüklerinin hazırlık eksikliği alt boyutunu anlamlı düzeyde yordamakta mıdır?
    b) Lise öğrencilerinin psikolojik sağlamlık alt ölçek puanları kariyer karar verme güçlüklerinin bilgi eksikliği alt boyutunu anlamlı düzeyde yordamakta mıdır?
    c) Lise öğrencilerinin psikolojik sağlamlık alt ölçek puanları kariyer karar verme güçlülüklerinin tutarsız bilgi alt boyutunu anlamlı düzeyde yordamaktadır?
3. Lise öğrencilerinin kariyer karar verme güçlükleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
    a) Lise öğrencilerinin cinsiyetlerine göre kariyer karar verme güçlüklerinin hazırlık eksikliği alt boyutu anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
    b) Lise öğrencilerinin cinsiyetlerine göre kariyer karar verme güçlüklerinin bilgi eksikliği alt boyutu anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
    c) Lise öğrencilerinin cinsiyetlerine göre kariyer karar verme güçlüklerinin tutarsız bilgi alt boyutu anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

4. Lise öğrencilerinin kariyer karar verme güçlükleri sınıf düzeyinlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
   a) Lise öğrencilerinin sınıf düzeyinlerine göre kariyer karar verme güçlüklerinin hazırlık eksikliği alt boyutu anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
   b) Lise öğrencilerinin sınıf düzeyinlerine göre kariyer karar verme güçlüklerinin bilgi ekskliği alt boyutuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
   c) Llise öğrencilerinin sınıf düzeylerine göre kariyer karar verme güçlüklerinin tutarsız bilgi alt boyutuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

1.3. Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi

Ergenlik, bireyin çocukluktan çıkıp yetişkinliğe adım attığı, fizyolojik anlamda ve psikolojik anlamda da hızlı değişimler yaşadığı bir süreçtir. Ergenlik döneminde ergenin kimlik kazanım sürecinde olduğu gibi mesleki kimliğinin oluşması noktasında da karmaşa yaşadığı bir dönemdir. Mesleki gelişim süreci çocukluktan başlayıp bireyi mesleki kimliğini kazanmaya hazırlar. Supper (1980), kariyeri çocukluktan başlayıp bireyin yaşamının birçok sahasındaki edindiği rollerinin toplamı olarak tanımlar. Ergenlik dönemi de kariyer planlamanın yapılmasının gelişimsel bir görev olduğu bir dönemdir. Kariyerini planlayabilmek için bir bireyin öncelikli olarak gereksinimlerinin, bir kariyer tercihi yapmasına yönelik farkındalığın olması ön koşuldur (Super, 1990). Meslek seçimi bireyin hem yaşam doyumunu sağlayabilmesi hem de gereksinimlerini giderebilmesi için önemli bir etkiye sahiptir (Başkal, 2009). Ergenin bu süreçte kendine uygun mesleki kararı verebilmesi için bu kararı etkileyebilecek faktörleri fark etmesi önemlidir.

Kariyer karar verme güçlüğü kavramı, bireyin kariyer kararını verirken karardan kaçması veya kendine uygun olmayan kariyer karar vermesine neden olan güçlüklerdir. Kariyer karar verme güçlüğü ergenlerin başetmesi gereken bir problem olduğu için (Bacanlı, 2012) bireylerin kariyer kararı verirken yaşadıkları güçlüklerin cinsiyet, sınıf düzeyi, psikolojik sağlamlık vb. çeşitli değişkenler açısından belirlenmesi yapılacak mesleki rehberlik hizmeti açısından katkı sağlayacaktır.

Kariyer karar verme güçlüğüne yönelik yapılan birçok araştırmada kariyer karar verme güçlüklerinin kaygı, negatif düşünme biçimi, aşırı mükemmeliyetçilik gibi kişilik

özellikleri ile ilgili kavramlarla ilişkili olduğu bulunmuştur (Gati ve ark., 2011). Bu da kariyer karar verme güçlüğünün bireyin kendisi ve dış dünya ile kurduğu ilişki biçimlerinden de etkilendiği anlamına gelmektedir.

Sürekli değişen yaşam koşulları, ani gelişen olumsuzluklar ve yoksunluklar, stres kaynaklarının çokluğu ergenlik sürecinde bireyin geliştirmesi gereken yaşam becerilerini etkilemektedir. Ergenlerin bu süreçte karşılaştıkları bu zorluklara yaklaşımları, çözüm yolları, uyum sağlayabilmeleri, stresle başa çıkabilmeleri, başa çıkabilme özelliklerini geliştirebilmeleri psikolojik sağlamlıkları ile ilişkilidir. Psikolojik sağlamlık, bireyin hayatında meydana gelen riskli yaşam olaylarında uyumu yakalayabilmesi ve gelişimini sürdürebilmesi yeterliliği anlamına gelmektedir (Masten, Coastworth 1998). Psikolojik açıdan sağlamlık düzeyi gelişmiş olan ergenler bu kritik dönemde karşılaştığı güçlükler açısından sağlam, çözüm üretebilme becerileri noktasında güçlüdür (Masten ve Reed, 2002). Yani hem bu kritik dönemi geçirirken hem de bu dönemde karşılaşabileceği güçlüklere karşı sağlıklı başa çıkabilme stratejileri geliştirmesi beklenmektedir. Kariyer karar verme sürecinde de ergenin karşılaşabileceği güçlüklere hazırlıklı olması, karşılaştığı güçlükleri fark etmesi ve bunlara karşı sağlıklı uyum becerilerini geliştirmesi bu süreçte kendinden beklenen gelişimsel ödevlerdendir. Bireyin sağlıklı bir kariyer karar verme süreci yaşaması ve karşılaşabileceği güçlüklerle daha sağlıklı bir şekilde baş etmesi için psikolojik sağlamlığının güçlü olması temel bir faktör olduğu düşünüldüğünden araştırmamızda psikolojik sağlamlık ve kariyer karar verme güçlüğü ile ilişkisi incelenmiştir.

Psikolojik sağlamlık kariyer karar verme güçlüklerini etkileyeceği düşünülerek literatür incelendiğinde kariyer karar verme güçlükleri ve psikolojik sağlamlık kavramı arasındaki ilişkinin incelendiği araştırmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle bu iki değişken arasındakinin ilişkinin incelenmesi önemli görülmüştür. Ergenlerin psikolojik açıdan sağlamlık düzeylerinin tespit edilmesi ve kariyer karar verme güçlüklerine yönelik geliştirici ve önleyici çalışmalar açısından psikolojik danışmanlara katkı sunacaktır.

1.4. Sayıltılar

1. Araştırmaya katılan öğrenciler ölçekteki maddeleri içtenlikle yanıtlamışlardır.
2. Araştırmada kullanılan veri toplama araçları ölçmeyi amaçladıkları özellikleri ölçebilecek geçerlilik ve güvenirlik düzeyine sahiptir.

1.5. Sınırlılıklar

1. Araştırma 2017-2018 eğitim-öğretim yılında öğrenim gören, Adana ili merkez ilçelerinde bulunan ve Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Anadolu Liselerine devam eden öğrencilerle sınırlıdır. Bu nedenle elde edilen bulgular ancak benzer özellik gösteren ergenlere genellenebilir.
2. Araştırmadan elde edilen veriler Kariyer Karar Verme Güçlükleri Ölçeği, Ergen Psikolojik Sağlamlık Ölçeği'nden elde edilen puanlar ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Araştırmada geçen temel kavramların tanımları şu şekildedir:

Kariyer Karar Verme Güçlüğü: Kişinin çeşitli nedenlerden dolayı kariyer karar verme sürecini sağlıklı bir şekilde geçirememesidir (Gati, Krausz ve Osipow, 1996).

Psikolojik Sağlamlık: Bireyin riskli veya önemli yaşam olaylarında direnç gösterebilmesi, gelişimi ve bu olaylara gösterdikleri uyum için gerekli olan yeterlilik olarak tanımlanır (Masten, Coastworth, 1998).

BÖLÜM II

KURAMSAL YAPI VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Kariyer Karar Verme Güçlüğü

Kariyer karar verme güçlükleri, bireylerin yerine getirmesi gereken süreçte kariyerlerine yönelik karar alma durumlarından kaçmasına veya kendine daha az uygun kariyer tercihleri yapmasına neden olan güçlükler olarak ele alınmaktadır. Bu da bireylerin ideal kariyer karar verme sürecinden uzaklaşması anlamına gelmektedir. (Gati, Krausz ve Osipow, 1996). Bireyin kendine uygun kariyer kararını verebilmesi için kariyer karar verme sürecinde karşılaştığı güçlüklerin tespit edilmesi gerekmektedir. Bu sebeple de Gati ve arkadaşları (1996) kariyer kararlarını verirken bireylerin karşılaştıkları güçlükleri betimleyen teorik bir yapı geliştirerek kariyer karar verme güçlükleri taksonomisini geliştirmişlerdir.

Kariyer karar verme güçlüğü taksonomisi üç ana kategoriden ve on alt kategoriden oluşmaktadır. Bunlar;

a) Hazırlık Eksikliği; Karar verme sürecinden önceki aşamada karşılaşılan güçlüklerdir. Bunlar, motivasyon eksikliği, fonksiyonel olmayan inançlar ve genel kararsızlık alt kategorilerinden meydana gelmektedir.
b) Bilgi Eksikliği; kariyer karar verme sürecindeki bireyin bilgi yoksunluğundan kaynaklı karşılaştığı güçlüklerdir. Bunlar da karar verme hakkında bilgi eksikliği, benlik hakkında bilgi eksikliği, meslekler hakkında bilgi eksikliği ve ek bilgi toplama yolları hakkında bilgi eksikliği olarak dört alt kategoriden oluşmaktadır.
c) Tutarsız Bilgi; ise güvenilir olmayan bilgiler, içsel çatışmalar ve dışsal çatışmalardan meydana gelmektedir.

Gati, Krausz ve Osipow (1996), kariyer karar verme güçlüğünün alt boyutlarının kategorilerine çeşitli açıklamalar getirmiştir. Hazırlık eksikliği alt kategorisindeki kavramlara baktığımızda ilki motivasyon eksikliğidir. Motivasyon eksikliği yaşayan bireyler, meslek seçimi konusunda isteksiz olup, buna zaman ve çaba harcama konusunda güçlük yaşarlar. Genel kararsızlık hali, yaşamının birçok alanında kendini gösterirken bu bireyler tereddütlü kalır, başarısızlık korkusu, sorumluluk alma konusunda korku yaşarlar

aynı zamanda daha çok onay beklerler. İşlevsel olmayan inançlar, bireyin kendisine veya mesleklere yönelik mantıksız inanç ve beklentilerden meydana gelmektedir. Bilgi eksikliği alt boyutunun ilk kategorisi ise karar verme süreci hakkında bilgi eksiklidir. Karar verme süreci hakkında bilgi eksikliği, bu süreçteki aşamalara yönelik bilgi eksikliğini ifade eder. Benlik hakkında bilgi eksikliği, kendisi, istekleri, yetenek ve değerleri konusunda bilgi eksikliği yaşama durumunu tanımlar. Meslekler hakkında bilgi eksikliği, alternatifleri veya bu alternatiflerinin gerektirdikleri hakkında bilgi eksiklidir. Ek bilgi toplama yolları hakkında bilgi eksikliği, bireyin kariyer karar verme sürecine destek olabilecek hizmet ve kaynaklara, bilgi yollarına nasıl ulaşacağını bilmediği durumları yansıtır. Son olarak tutarsız bilgi alt boyutunun kategorilerine baktığımızda güvenilir olmayan bilgiler kategorisi, bireyin kendisi hakkındaki bilgi ve seçmeyi planladığı mesleğin birbiri ile uyuşmaması, tutarsızlık yaşaması durumudur. İçsel çatışmalar alt boyutu, bireyin önemsediği birden fazla faktörün kendi içinde uyumsuz olmasından kaynaklanır. Dışsal çatışmalar ise, bireyin tercihleri ile hayatında önem verdiği kimselerin kendisi için dile getirdiği tercihlerinin uyumsuzluğundan kaynaklanan çatışmaları yansıtır.

Taksonomide belirtilen güçlükler bireyin mesleki kararını verirken kendine uygun olan ideal mesleki kararı verme sürecinden uzaklaşması üzerine yapılandırılır (Gati ve ark, 1996). Bireyin kendine uygun olan ideal karar verme sürecinde birey kendisini tanır, meslekleri tanır ve kariyer karar verme sürecinde aktiftir. Bu da demektir ki birey karar vermede isteklidir. Aynı zamanda da doğru karar verebilme bilgi ve becerisine sahiptir (Kesici, Hamarta ve Arslan, 2008). Diğer türlü kariyer karar verme güçlüğü yaşayan bireyler ise ya kendine uygun olan ideal meslekten uzaklaşan bir karar verme süreci yaşar ya da bu süreçten kaçma çabasına girer. Kariyer karar verme güçlüğü yaşayan bireyler kendi kişisel özelliklerine uygun olmayan kariyer kararı vermesine neden olabilir. Dolayısıyla bireyin mesleki karar verme sürecinde bu kararsızlığın ortaya çıkarılması ve kariyer kararsızlık yaşayan bireylere ihtiyaç duyduğu yardımın sağlanması ilerleyen süreçler için önemli bir nokta olarak görülmektedir (Amir ve Gati, 2006).

Kariyer karar verme güçlüklerine yönelik hangi değişkenlerin bu sürece etki ettiğini anlamak için ülkemizde ve yurt dışında lise ve üniversite öğrencileri üzerinde çok sayıda çeşitli araştırma yapılmıştır (Osipow ve Gati, 1998; Lease, 2004; Öztemel, 2013; Bacanlı, Eşici ve Özünlü, 2013; Tagay 2015). Kariyer ile ilgili yapılan birçok araştırmada lise yıllarına denk gelen ergenlerin kariyer kararlarını verirken zorlandıklarını ve birçok güçlükle karşılaştıklarını göstermektedir (Öztemel, 2013). Ergenler kendi kimliğini

oluşturma sürecinde nasıl güçlükler yaşıyorsa mesleki kimliğini edinirken de yaşayabileceği bir takım güçlükler ortaya çıkabilir. Bu süreçte meydana gelen kariyer karar vermeye yönelik güçlükler geçici olarak tanımlanabilen güçlükler olabileceği gibi gelişimsel dönemi ile ilgili başa çıkması gereken güçlükler olabilir (Chartrand, Rose, Elliot, Marmarosh ve Caldwell, 1993). Gelişimsel kararsızlık hali bireyin bulunduğu gelişimsel dönemi ile ilintili olup herhangi bir problem veya kriz anlamına gelmeyen normal süreçlerdir. Bu süreçte bireyin herkes gibi gerçekleştirmesi gerekli olan mesleki gelişim ödevlerini uygulamaması anlamına gelmekte olup bu mesleki gelişim ödevleri uygulamaya başlar başlamaz gelişimsel kararsızlığın son bulduğu anlamına geldiği belirtilmektedir (Bacanlı, 2005; Osipow 1999). Diğer yandan kronik kararsızlık yaşayan bireyler hayatının her alanında olmak üzere kariyer kararını verirken de genel kararsızlık hali ile yaşamını güçleştiren normal olarak kabul edilmeyen özellikler olarak tanımlanmaktadır (Gati ve ark 1996; Bacanlı, 2005).

Diğer yandan üniversitede öğrenimini sürdüren ve öğrenimini tamamlayan bireylerin de bu güçlükleri yaşadığı görülmektedir. Bacanlı ve Öztemel (2017), üniversite öğrencilerinin okudukları bölümde yaşadığı güçlüklerden dolayı farklı bir alana yönelim içinde oldukları veya okulu dondurdukları; öğrenimini tamamladığı halde hala bu güçlükleri yaşayan bireylerin ise bulundukları mesleklere yönelik hoşnutsuzluklarından dolayı iş dallarını değiştirmeyi istediklerine yönelik araştırma sonuçlarına ulaşmışlardır.

Kendi kişisel parçalarının hoşuna giden veya gitmeyen özelliklerinin bütününe yönelik bir farkındalıktan yoksun olma, karar verme sürecinin birey için yeterli olmaması, birçok seçeneğin var olmasından kaynaklı durumlar bireyin karar verme sürecinde yaşadığı güçlükleri etkileyen faktörlerdendir (Aydın, 2014). Karar verme sürecinde önemli olan çoğu zaman bireyin kendini, ihtiyaçlarını ve süreç hakkında bilgi sahibi olması ve farkında olmasıdır. Çünkü birey kariyer kararını verirken ihtiyaç duyduğu şeylerin önem derecesine göre meslekleri konumlandırmakta ve ihtiyaçlarından en fazla belirginlik gösterene göre mesleklere yönelik karar verme sürecine girmektedir (Kuzgun, 2009).

Bireylerin kariyerlere yönelik gelişen inançları ve düşünce sistemi çocukluk yaşantıları, anne baba tutumları ve aile içi etkileşimler, arkadaşlarının fikirleri, tv ve filmler, reklam gibi medyanın etkisiyle de meydana gelip gelişir (Roll ve Arthur, 2002) Bu etkileşimler zaman zaman kariyer karar verme güçlüğünü arttırırken kimi zaman da bu güçlüğü azaltmaktadır. Örneğin lise zamanına denk gelen ergenlerin öğretmenlerinden ve ailesinden aldığı sosyal destek arttıkça kariyer kararında belirginleşmeyi sağlayıp

kariyer karar verme güçlüğü azalırken, arkadaşlarından algılanan sosyal destek arttıkça güçlüklerinin de arttığı bulunmuştur (Öztemel, 2013).

Kariyer inançları ise kariyer süreç içerisinde amaç oluşturma ve harekete geçme sürecinde hem kolaylaştırıcı hem de zorlaştırıcı sonuçlar doğurabilir (Roll ve Arthur, 2002). Çevresindekileri modelleme, önceki deneyimler bireyin bir bakıma mesleklere yönelik bir bakıma bilgi sahibi olmasını sağlar. Pozitif yönlü inançları olan bireyler kariyerleri ve hayat biçimlerine yönelik diğerlerine göre daha fazla gerçeğe yakın adımlar atarlar (Roll ve Arthur, 2002). Ancak diğer yandan fonksiyonel olmayan inançlar, genellemeler ve varsayımlar da bireyin kariyer kararına negatif anlamda etkiler. Akılcı olmayanlar inançların bu süreçte karar verme mekanizmasından kaynaklanan ve kariyer karar verme güçlüğünü etkileyen önemli bir yordayıcısı olduğu bilinmektedir (Bacanlı, 2012).

2.2. Psikolojik Sağlamlık

Psikolojik sağlamlık çalışmaları önceleri psikolojik olarak sağlam bireylerin özellikleri incelenerek bu özelliklerin ne olduğu yönünde araştırmalar üzerine yapılmıştır. Bu bireyleri tanımlamak için İngilizcede "resilient" kavramı kullanılmıştır. ''Resilient'' güçlükleri yenme yeteneği olan, aksaklığa dayanıklı, elastik, kendini çabuk toparlayan, metanetli, dirençli anlamına gelirken, bir sıfat olarak "resilience" elastik olma, çabuk iyileşme gücü, zorlukları yenme gücü, değişimle başa çıkma, psikolojik sağlamlık anlamlarında kullanılmaktadır. Bu çalışmada da "psikolojik sağlamlık" başlığı altında incelenmiştir.

Psikoloji içerisindeki önemli kavramlardan birisi olan psikolojik sağlamlık, işlerliğini en fazla olumsuz düşüncelerin daha pozitif bir açıdan yorumlanması ile uyumu kolaylaştırmasından almaktadır (Masten ve Obradovic, 2006). Psikolojik sağlamlık, riskli bir olay veya durumdan etkilenmeme anlamına gelmemektedir. Burada önemli olan yaşanan yaşam olayları karşısında dirençli kalabilme, yeniden uyum sağlayabilme gücüdür (Olsson, Bond, Burns, Vella-Brodick, Sawyer, 2003).

Yaşamın birçok evresinde çeşitli risk faktörleri ile karşı karşıya kalmaktayız. Zaman zaman bazılarımız bu zorluklarla başa çıkma konusunda güçlük yaşayıp bunu başaramazken bazıları bu konuda daha uyumlu süreçler yaşamaktadır. Süreçlerin inceleme alanına dâhil edilmesi psikolojik sağlamlık başlığı ile mümkün hale gelmişken, bu durum geçmiş analizlerin, tezlerin, hipotezlerin ve önermelerin mirası olarak son

dönemlerde daha da kullanışlı bir forma dönüştürülmüştür. Son 20 yılda Goldstein ve Brooks (2013) psikolojik sağlamlık ile ilgili araştırmaların artmasının iki önemli nedeninin olduğunu söylemişlerdir. Hızla gelişen teknoloji ile genç kuşağın maruz kaldığı risk faktörlerinin artması ve daha fazla gencin bu risklerle başa çıkmak zorunda kalması bu nedenlerden birincisidir. Diğeri ise şimdiye kadar sadece koruyucu ve risk faktörlerinin araştırılmasının yanı sıra ulaşılan bu bulguların klinik çalışmaların etkililiğinin incelenmesinin önemidir.

Masten (2001)'e göre psikolojik sağlamlığı bireylerin uyum sisteminden, temel yaşam becerilerinden meydana geldiğini ifade etmiştir. Şayet sistem sağlamlığını korur ve işlerse güç kazanır, şayet de her hangi bir güçlük durumunda sistem onarılırsa da zarar görmeden öncesindeki gibi eski işlerliğini yeniden sağlayabilir. Bazı araştırmacılara göre psikolojik sağlamlık ender görülen bir özellikten daha ziyade aslında herkeste varolan normal bir vasıf olduğunu ifade etmiştir. (Newman, 2005). Yanı sıra Masten ve Reed (2002) psikolojik sağlamlık gösteren kimselerin sıra dışı özelliklere sahip kimselerin olmadığını, zorlu koşullarda normal gelişim gösteren bireyler olduğunu ifade etmiştir.

Tüm bu tanımlara bakıldığında psikolojik sağlamlık üzerine temelde iki çıkarımda bulunulabilir. Bunlardan ilki mevcut önemli bir yaşam tehdidinin var olması, diğeri ise bu tehdit ile başa çıkabilme, dirençli olabilme, dengeyi koruyabilme, yeniden uyum sağlayabilme gibi becerilerine sahip olmasıdır (Bayraklı ve Kaner, 2010).

Diğer yandan psikolojik sağlamlık ve bununla ilgili olan faktörler meydana gelen durum ve bağlamı içerisinde değişkenlik gösterebilir. Bu nedenle dayanıklılık basitçe tek bir yapı olmaktan çok, zaman içerisinde hareket eden ve yakalanması ve ölçülmesi güç olan karmaşık bir yapılar bütünüdür (Johnson, 1999).

2.2.1. Psikolojik Sağlamlığı Etkileyen Faktörler

Psikolojik sağlamlık literatürde üç ana başlık altında ele alınmıştır. Bu kavramı etkileyen faktörler risk faktörleri, koruyucu faktörler ve olumlu sonuçlardır

2.2.1.1. Psikolojik Sağlamlık ve Risk Faktörleri

Risk faktörleri,"olumsuz bir durumun ortaya çıkma olasılığını arttıracak ya da olası bir problemin süregelmesine neden olacak etkiler" olarak tanımlanmıştır (Kirby ve Fraser, 1997, Akt; Gürgan, 2006). Risk faktörlerinin birey, aile ve toplum için meydana

gelmesine ve süregelmesine neden olacak faktörler genetik, fiziksel, psikososyal ve sosyolojik özellikler içerebilir (Terzi, 2008).

Risk faktörlerinin olumsuzluklar ile olan doğrusal ilişkisinin en belirleyici tarafını birey ya da grubun içerisinde varlığını sürdürdüğü çevre oluşturmaktadır. Çevrenin maruz bıraktığı durumlar ve birey ya da grubun maruz kaldığı bu durumlara karşı gösterdiği reaksiyonlar risk unsurunun boyutunu belirlemektedir. Riskin boyutunun ve türünün kendi içerisinde çeşitlilik gösteriyor olması da her bir faktörü kendi bileşenleri ile değerlendirmeyi zorunlu kılmaktadır.

Bebeklik, çocukluk gibi yaşamın ilk evrelerinde veya ergenlik sürecinde risk faktörleri ile karşılaşma durumunda kalmak ilerleyen süreçlerde zorluklara ve çeşitlik aksaklıklara neden olabilmektedir. Bu da bir sonraki dönemlerde karşılaştığı yaşam görevlerini yerine getirmede ve stresli koşullarda başarılı bir şekilde yaşamasına engel olmaktadır. Risk faktörlerinin ne olduğunun araştırılması ve nitelendirilen bu faktörlerin önleyici çalışmalarının yapılması bir sonraki gelişim dönemi açısından başarılı bir süreç yaşanmasını kolaylaştırır. Diğer yandan başlı başına gelişimsel anlamda bir çok kriz ve riski barındıran ergenlik döneminde de ergenin psikolojik sağlamlığı doğrultusunda karşı karşıya geldiği risk faktörlerinin doğurabileceği etkiler azaltılabilir (Conger ve Conger 2002).

Risk faktörlerini Gürgan (2006) içsel ve dışsal olarak iki ayrı sınıflandırma içerisinde tanımlamıştır. Bireyin kendisi ile ilgili olan içsel risk faktörlerine örnek olarak; olumsuz yaşam tecrübeleri, prematüre doğum, okulda akademik başarısızlık, süregelen hastalıklar, erken yaşta anne olma vb etmenleri göstermiştir. Savaş, doğal afet, otoriter veya ihmalkâr anne baba tutumlarına maruz kalmak, ebeveynlerin hastalıkları veya ölümü, sosyoekonomik seviyenin düşüklüğü gibi faktörleri de dışsal yani ailesel, toplumsal ve çevresel faktörleri oluşturmaktadır.

Tümlü (2012) kişi ile ilgili, aile ilgili ve toplum ile ilgili risk faktörleri şeklinde farklı bir sınıflandırma ile gruplandırmaktadır. Kişi ile ilgili olanları; zeka düzeyinin düşük olması, kaygılı bir karaktere sahip olma, problemlere yönelik sağlıklı başa çıkabilme mekanizmalarının yetersiz olması, kendini ifade edebilme becerisinde güçlük yaşaması, özgüven yetersizliği, stresi yönetebilme ve öfkeyi kontrol edebilme mekanizmalarının etkili olmaması, davranış örüntülerindeki uyumsuzluğu olarak tanımlanmıştır. Aile ile ilgili risk faktörleri; ebeveynlerin boşanması, ailevi hastalıklar, ebeveynlerden birinin yaşamını yitirmiş olması, ebeveyn ve çocuk arasında iletişim problemlerinin yaşanması, ebeveynlerin çatışması, sert veya tutarsız disiplin anlayışa

sahip ebeveynler, olumsuz kardeş ilişkileri ve ailede şiddet, ihmal ve istismarın varlığını ifade etmektedir. Toplumsal risk faktörleri ise; sosyoekonomik seviyenin düşük olması, okul, ev veya sağlık hizmetlerinden yetersiz düzeyde faydalanma, mevcut yer aldığı grupta rol model eksikliği, göç etme, madde kullanımı ve işsizlik gibi olumsuz yaşam olayların yer aldığı toplumun içinde yaşama gibi durumları ifade etmektedir (Tümlü, 2012).

Risk faktörlerinin içeriğinin dışında yaşanan bu risklerin sayısı ve süreci de psikolojik sağlamlığın tanımı açısından önem arzetmektedir. Bireyin gerek içsel gerek de dışsal etki alanında kaldığı risk faktörlerinin sayısı arttıkça ve maruz kaldığı bu risk faktörünün şiddeti ölçüsünde psikolojik sağlamlığı da etki altındadır. Bu da olumsuz sonuçların ortaya çıkma sıklığını arttırmaktadır.

2.2.1.2. Psikolojik Sağlamlık ve Koruyucu Faktörler

Koruyucu faktörler risk ya da güçlüklerin olası meydana gelebilecek etkilerini azaltan veya bu etkilerin ortadan kalkmasını sağlayan, bireyin tekrardan uyum sağlayabilmesi ve becerilerini güçlendiren durumlar olarak açıklanır (Masten, 1994). Bireyin ve ilişki içerisinde olduğu grubun sahip olduğu koruyucu faktörler gerek problemin meydana gelmesini ve istenmeyen davranışın ortaya çıkmasını engellemesini sağlarken gerekse de meydana gelen problemin izlerini azaltarak bireyin bilişsel, duyuşsal ve bedensel iyi olma halini güçlendirecek davranış ve tutumları geliştirmesine katkı sağlayarak güçlükler karşısında sağlam kalabilmesini sağlar. Aynı zamanda koruyucu faktörler bireyin ve sahip olduğu koşulların pozitif kazanımlarını yordayan özelliklerini ifade etmektedir. (Masten ve Reed, 2002: 77).

Masten sosyoekonomik güçlükler, ebeveynlerde fiziksel veya zihinsel hastalık, erken anne olma, çocuk yurdunda büyüme, suç işleme ve çok küçük yaşta kötü tutumlara maruz kalma, kronik rahatsızlıklar gibi konularda yapılan araştırmalara baktığımızda on koruyucu faktör ortaya çıkmıştır. Etkili anne-baba tutumu, diğer yetişkinlerle iletişim içinde olma ve onlardan destek alma, öz güven, kendine değer verme, umutlu olabilme, dini inanışlar, akademik başarı, iyi şans ve sosyoekonomik düzeyin yüksek olması.

Koruyucu faktörler, bireyin kişilik özellikleri, çevresel faktörleri veya ikisinin etkileşiminden sonra meydana gelen oluşumları içine alabilir. Burada göz önünde bulundurulması gereken hangisinden kaynaklı bir koruyucu faktörün varlığından ziyade

mevcut risk faktörlerini hangi oranda azalttığı veya ortadan kaldırdığının farkedilmesidir (Gizir, 2006).

Psikolojik sağlamlık ile ilgili koruyucu faktörler içsel ve dışsal faktörler olarak iki ana başlık altında açıklanmıştır.

2.2.1.2.1. İçsel Koruyucu Faktörler

İçsel faktörler bireyin kendisinden kaynaklı, kalıtımsal faktörleri içerir daha çok Bunlar da dört başlıkta toplanmıştır:

Sosyal Yeterlilik; Çevresindeki insanlar üzerinde pozitif etki yaratabilme yetisine sahip kimselerdir. Sahip oldukları bu becerileri arayıcılığı ile sağlıklı sosyal ilişkide bulunabilen bu bireyler, sorumluluk sahibi, esnek, paylaşımcı, iletişim becerileri, mizah yetenekleri gelişmiş bireylerdir.

Problem çözme becerileri; Başa çıkmak zorunda kaldığı problemleri çözme ve bu problemler ile başa çıkabilme beceri yüksek olan kimseleri ifade eder. İç kontrolü gelişmiş, hayatını organize edebilme yeteneğine, derinlemesine ve esneyen düşünce sistemine sahip kimselerde var olan özelliktir.

Özerklik; Benlik algısı yüksek, içinde bulunduğu sistemde diğerlerinden bağımsız hareket edebilen ve onların üzerinde etki sahibi olabilen bireylerin sahip olduğu özelliktir.

Amaçlılık ve gelecek duygusu; Geleceğine yönelik tasarı yapma ve bunları gerçekleştirebilme için olanaklarını geliştirme, umutlu olma, sebat, olumlu beklentiler içerisinde ve inancında olan kimselerdir. (Akt. Tümlü, 2012 Benard 1991).

2.2.1.2.2. Dışsal Koruyucu Faktörler

Çocuğun aile içerisinde ve çevresi ile kurduğu ilişkilerinde meydana gelir.

I.Aile Ortamı

a) Ev Ortamı: Sistemli bir işleyiş gösteren, işbirliği içerisinde ve fiziksel bir kalabalığın olmadığı ev ortamının psikolojik sağlamlıkla ilişkili görülmektedir.

b) Ebeveyn tutumları: Ebeveynlerin kuralları belirlerken çocuğun yaşına uygunluğu, tutarlılık ve süreklilik gösteren yaklaşımları, uygun model olma davranışları, açık iletişim geliştirme, koşulsuz kabul ve bireysel farklılıkları kabullenici ebeveyn tutumları psikolojik sağlamlığı destekleyen faktörlerdir.
c) Belirli aile üyeleri: Çocuğun ihtiyacı olan sürekli bakımı ve ilgiyi gösteren aile üyesinden (genelde anne; ya da baba, kardeş, hala, dayı, babaanne, dede vb.) en az biri ile yakın ilişkide olma psikolojik sağlamlık ile ilişkilendirilmiştir.

II. Aile Dışındaki Ortam

a) Belirli bireylerle ilişkilerin doğası ve niteliği: Çocuğa yakınlık gösterip uygun rehberliği ve desteği sağlayan aile bireylerinin dışında kalan yetişkinlerin (öğretmenler, akranlar, aile dostları vb.) varlığı sağlamlık için önemli bir faktördür.
b) Toplumsal kaynaklar: Okul, çocuk bakım merkezleri, çocuk, ergen ve gençler için spor ve sosyal çalışmaları sağlayan kurumlar, sosyal kulüpler gibi destekleyici ve koruyucu kurumlar çocuğun yetişkinlerle etkileşim içerisinde olmasını sağlayan yerlerdir. (Eminağaoğlu, 2006).

2.2.1.3. Psikolojik Sağlamlık ve Olumlu Sonuçlar

Olumlu sonuç, gelişim süreçlerinde kişinin gelişim dönemine uygun yerine getirmesi gereken gelişim ödevlerini uygun bir biçimde gerçekleştirmesi ve sağlıklı uyumu olarak tanımlanmaktadır (Masten ve Reed, 2002:75). Bunu da sağlayan bireyin sahip olduğu koruyucu faktörler ve risk faktörleri ile başa çıkmasının nihayetinde ortaya çıkan becerileridir. Bu da bir sonraki gelişim döneminde karşılaşabileceği güçler açısından bireyin bu süreci daha sağlıklı yaşamasını, karşılaşacağı güçlükleri başarılı bir şekilde atlatabileceği anlamına gelebilmektedir.

Olumlu sonuçlar, bireyin gelişim görevlerini uygun bir şekilde yerine getirebilmesi, okul başarısı, gelişmiş sosyal ilişkiler, sosyal becerilerinin gelişmiş olması, suç unsuru olabilecek davranışlara yönelik girişimlerde bulunmama, duygusal problemlerinin az olması, çevresine duyarlılığının yüksek olması, sosyal yardım çalışmalarına katılımı, sosyal faaliyetlere katılımı, belirlenen kurallara uyum geliştirmesi, okula devam etmesi, olumlu akran ilişkileri geliştirmesi, yakın arkadaşlık ilişkileri geliştirebilmesi, mutlu olması, yaşam doyumu, olumlu benlik algısının olması,

patolojinin yokluğu, iyi hissetme halinin mevcut olması gibi durumları kapsar (Tümlü 2012).

Bireyin uyum sağlaması olarak belirtilen olumlu durum bireyin çevre ile etkileşimi sonucu meydana gelir. Burada psikolojik sağlamlık ile ilişkili bir olumlu sonuçtan bahsedilebilmesi için daha önceden tahmin edilemeyecek bir niteliğin varlığı önemlidir. Şayet bir bireyden aşılması gerek bir koşula dayalı bir süreç bekleniyorsa burada meydana gelen sonuç olumlu sonuçla ilişkili bir psikolojik sağlamlıktan ziyade meydana gelen şiddetin yüksek düzeyde olmamasına, olumlu koşullar veya olumlu çevresel şartlara atfedilmesi gerekmektedir (Tarter ve Vanyukov, 1999).

Sağlamlık ve onunla ilişkili olan faktörler gerçekleştiği zaman, koşullar ve bulunduğu bağlam açısından değişkenlikler meydana getirmektedir. Örneğin saldırgan davranışlar bir risk faktörü mü ya da koruyucu faktör mü bağlama göre farklı sonuçlarda kendini gösterebilir. Bir anlamda yoğun saldırgan davranış geliştiren bir çocuk sosyal ilişkilerinde akranları ile etkileşiminde, okulda öğretmenleri ile problemler yaşayacaktır. Burada risk faktörü olarak ele alınırken, diğer yandan her hangi bir yetişkinden kendine yönelik gerçekleşebilecek her hangi bir tehlike durumunda (fiziksel şiddet, istismar vb) saldırganlık davranışları kendini koruma işlevini yerine getireceği için koruyucu faktör olarak tanımlanabilir. Bu sebeple sağlamlıkla ilgili faktörler tek bir yapı ile açıklanmaktan ziyade dinamik bir yapı olup zaman içerisinde sürekli değişkenlik gösteren daha karmaşık süreçlerin bütünü olarak görülebilir (Johnson, 1999).

2.3. Konu İle İlgili Yapılan Araştırmalar

2.3.1.Kariyer Karar Verme Güçlüğü İle İlgili Yurtiçinde Yapılan Çalışmalar

Arslan, Hamarta, Kesici (2008), ilk öğrencileri ile yaptıkları araştırmalarında 578 ilköğretim 8.sınıf öğrencisinden veri toplamışlardır. Öğrencilerin kariyer karar verme güçlüklerinde anne babalarının tutumlarını ve rehberlik alanlarına yönelik gereksinimleri araştırmıştır. Yapılan araştırmanın sonucunda ilköğretim 8.sınıf öğrencilerinin eğitsel rehberlik ve kişisel rehberliğe yönelik ihtiyaçlarının kariyer karar verme güçlüğünün önemli bir yordayısı olmasının yanı sıra anne baba tutumlarının da kariyer karar verme güçlülüğünü yordamadığı bulunmuştur.

Bacanlı (2012), lise 1.sınıf 188 öğrenci ile yaptığı araştırmasında öğrencilerin sahip olduğu akılcı olmayan inançların kariyer karar verme güçlüklerini yordayıp yordamadığına ilişkin gerçekleştirmiştir. Araştırma sonucunda meslek seçiminde akılcı

olmayan dışsal kontrol alt boyutunun kariyer karar verme güçlüklerinin en güçlü yordayıcısı olduğunu bulmuştur. Ayrıca kız öğrencilerin daha fazla kariyer karar verme güçlüğü yaşadığı, kariyer kararlarını henüz vermemiş öğrencilerin kariyer kararını verenlere göre, akademik olarak kendini yüksek algılayanların düşük algılayanlara göre daha fazla güçlük yaşadığı bulunmuştur.

Doğan ve Bacanlı (2012), 9. sınıf öğrencileri ile kariyer kararını vermeye yönelik gerçekleştirdiği grup rehberliği çalışmasında, yapılan grup rehberliği uygulamasının kariyer karar vermeye yönelik yaşanan güçlükleri azalttığı bulgusuna ulaşmıştır.

Bacanlı, Eşici ve Özünlü (2013), lise öğrencilerine yönelik inceledikleri araştırmalarında, öğrencilerin bazı niteliklerini göz önüne alarak çeşitli sınıf düzeyinden toplam 1760 lise öğrencisinden veri toplamışlardır. Araştırmanın sonucuna göre sınıf düzeyi arttıkça kızların yaşadığı güçlüklerin azaldığı, sosyoekonomik düzey ve kariyerlerine yönelik kararlarının öncelik derecesi arttıkça kariyer kararlarını vermeye yönelik güçlüklerinin azaldığı bulgusuna ulaşmışlardır.

Öztemel (2013), lise öğrencileri ile yaptığı araştırmasında öğrencilerin aldıkları sosyal destek ve cinsiyetlerinin kariyer kararlarını verme sürecinde bu güçlere yönelik yordayıcı olup olmadığına yönelik gerçekleştirmiştir. Araştırmanın sonuçları gösteriyor ki aile ve öğretmenlerden algıladıkları sosyal destek arttığı orada öğrencilerin kariyer karar verme güçlüklerinin azaldığı bulunmuştur. Aynı zamanda arkadaşlardan algıladıkları sosyal destek de kariyer karar verme güçlüklerini de arttırdığı ve kızların erkeklere göre daha fazla güçlük yaşadığı bulunmuştur.

Öztemel (2014), Duygusal ve Kişilik İlişkili Kariyer Karar Verme Güçlüğü Ölçeği'nin Türk lise öğrencilerine uyarlamak için ölçeğin güvenirlik ve geçerlilik çalışmasında ölçeğin Türk lise öğrencilerine yönelik de kullanılabileceği sonucuna ulaşmıştır.

Bacanlı, Hamamcı (2015), Lise Öğrencileri İçin Kariyer Karar Verme Güçlükleri Ölçeği'nin faktör yapısının ve güvenilirliğinin incelendiği çalışmasında ölçeğin geçerli ve güvenilir olduğu aynı zamanda da orijinali ile tutarlı sonuçlar gösterdiği bulgularına ulaşmışlardır.

Tagay (2015), Türkiye ve ABD'de kariyer karar verme güçlüğü üzerine 280 Türk ve 296 Amerikan toplam 576 lise öğrencisi ile gerçekleştirdiği araştırma bulgularının sonuçlarına göre, Amerika'daki kız ve erkek lise öğrencilerinin hazırlık eksikliği konusunda Türkiye'deki kız ve erkek lise öğrencilerinden daha fazla güçlük yaşadığı

bulunmuştur. Bir diğer bulgu sonuçlarına göre kızların kariyer karar verme güçlükleri puanları erkeklere nazaran daha az bulunmuştur.

Boysan ve Kağan (2016), lise öğrencilerinin uyumsuz sınırlı şemaları, uyku kalitesi ve sirkadiyan tercihleri ile yaşadıkları kariyer karar verme güçlükleri arasındaki ilişkiyi incelemeye yönelik araştırmasında uyku kalitesi ile kariyer tarar verme güçlüğü arasında ters ilişki olduğu bulgusuna ulaşmıştır.

Gökçe ve Traş (2017), yaptıkları araştırmalarında liseye devam eden 680 öğrencinin kariyer karar verme güçlükleri ve sahip oldukları ego kimlik statülerinin cinsiyete ve algılanan sosyoekonomik düzeyle ilişkilerini incelemişlerdir. .Kız öğrencilerin daha az kariyer karar verme güçlükleri yaşadıkları, algılanan sosyoekonomik düzey arttıkça bilgi eksikliği alt boyutunun azaldığı sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca öğrencilerin sahip olduğu ego kimlik statüleri kariyer karar verme güçlükleri arasında ilişki olduğu bulmuşlardır.

Harman (2017), lise öğrencileri üzerinde gerçekleştirdiği araştırmasında denetim odaklarına göre kariyer karar verme güçlüklerini mesleki olgunluklarını açıklama gücünü inceleyen araştırmasında kariyer karar verme güçlüğü ve mesleki olgunluk ile negatif yönlü ilişki olduğu bulmuştur. Aynı zamanda mesleki olgunluğun öğrencilerin kariyer karar verme güçlüklerinin düzeylerini yordadığı bulmuştur.

Harman ve Kırdök (2018), lise öğrencilerinin denetim odaklarına göre mesleki olgunluk düzeylerinin kariyer karar verme güçlüğünü yordayıp yordamadığına ilişkin gerçekleştirdiği araştırmasını Adana'da liseye devam eden 562 öğrenci üzerinde gerçekleştirmişlerdir. Araştırmanın sonuçlarına göre öğrencilerin sahip olduğu mesleki olgunluk düzeyinin kariyer karar verme güçlüğünün toplam puan ve alt boyutlarını yordadığını ve iç denetimli öğrencilerin mesleki olgunluk düzeyi diğer öğrencilere kariyer karar verme güçlükleri düzeyini daha fazla yordadığını bulmuşlardır.

Kırdök Ve Harman (2018), lise öğrencilerinin kontrol odağı ile kariyer karar verme güçlüğü arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırmanın sonuçlarına göre dış kontrol odağına sahip öğrencilerin kariyer karar verme güçlüğünde, bilgi eksikliği ve tutarsız bilgi alt boyutlarında iç kontrol odağına sahip öğrencilerden daha fazla zorlandığını bulmuşlardır.

Kırdök ve Korkmaz (2018), lise öğrencileri üzerinde kişiliğin boyutları ve duygusal zekanın kariyer karar verme güçlüğünü yordayıp yordamadığına yönelik yaptığı araştırmasını Adana'da liseye devam eden 432 öğrenci üzerinde gerçekleşirmiştir. Araştırmanın sonucuna göre beş faktör kişilik özellikleri ve duygusal zeka ile kariyer

karar verme güçlüğünün pozitif yordayıcıları olarak bulunmuştur. Ayrıca dışa dönüklük ve kişisel farkındalık ile kariyer karar verme güçlüğü arasında negatif yönlü ilişki bulmuşlardır.

Ülkemizde kariyer karar verme güçlüğü üzerine yapılan araştırmalar incelendiğinde çoğunlukla lise öğrencilerine yönelik araştırmalar yapıldığı görülmektedir. Kariyer karar verme güçlüğü ile yaş, sınıf düzeyi, anne baba tutumları, meslek seçimine yönelik akılcı olmayan inançlar, ego kimlik statüleri, algılanan sosyal destek, uyku kalitesi gibi değişkenler araştırılmıştır. Sadece cinsiyet ile kariyer karar verme güçlüğü arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmaların sonucunda birbirinden farklı sonuçlara ulaşılmıştır.

2.4.2. Kariyer Karar Verme Güçlüğü İle İlgili Yurtdışında Yapılan Çalışmalar

Gati, Osipow, Krausz ve Saka (2000), kariyer danışmanları ve genç yetişkinler ile Kariyer Karar Verme Güçlüğü Ölçeği'nin geçerliliğini incelemek için araştırma yapmışlardır. Araştırmanın sonucuna göre hem kariyer danışmanlarının ve hem de danışanlarının her ikisine göre tutarsız bilgi ve karar verme sürecindeki hazırlık eksikliği ile ilgili güçlüklerin bilgi eksikliğinden kaynaklı güçlüklerden daha fazla meydana geldiği bilgisine ulaşmışlardır.

Albion (2000), ergenler üzerine yaptığı kariyer karar verme güçlüğü çalışmasında 347 Avusturalyalı lise öğrencisi üzerine yaptığı araştırmaya göre cinsiyetin kariyer karar verme güçlüğünde bir etkisinin olmadığı, erkeklerin kariyer seçimine ilişkin daha fazla bilgisi olmasına rağmen kızların kariyer seçimine ilişkin daha fazla motive oldukları bulgusuna ulaşmıştır. Ayrıca okulun tek ya da karma eğitim yapıp yapmaması öğrencilerin kariyer karar verme güçlükleri üzerinde düşük bir etkisi olduğu, karma eğitim yapan lise öğrencilerinin tek cinsiyete dayalı eğitim yapan lise öğrencilerine göre daha az kariyer karar verme güçlüğü yaşadıkları bulgusuna ulaşılmıştır.

Mau (2001), Kariyer Karar Verme Güçlüklerinin Değerlendirilmesi 'ne yönelik kültürler arası yaptığı çalışmada Amerikalı ve Tayvanlı üniversite öğrenciler üzerine araştırma yapmıştır. Buna göre Tayvanlı öğrenciler Amerikalı öğrencilerden daha fazla güçlük yaşadığının yanı sıra Tayvanlı öğrencilerin ailelerinin beklentileri ve sosyal beklentilere göre kariyer kararlarını belirleme eğilimi gösterdikleri bulgusuna ulaşmışlardır. Kültürel faktörlerin kariyer kararını verme güçlüklerini etkilediğine yönelik bir bulguya ulaşmamışlardır.

Morgan ve Ness (2003), üniversite 1.sınıf öğrencileri ile yaptığı çalışmasında karar verme öz yeterliliği, kimlik gelişimi ve kariyer karar verme güçlüğü arasında negatif yönlü bir ilişki olduğu bulgusuna ulaşmışlardır. Öğrencilerin öz yeterlik algısı arttıkça kariyer karar verme güçlüklerinin azalmaktadır. Öte yandan bireyin kimlik gelişimi de kariyer karar verme güçlülüğü ile ilişkili olduğu, başarılı bir kimlik gelişimine sahip olan bireyin dağınık bir kimlik gelişim sürecinden geçen bireye nazaran daha az kariyer karar verme güçlüğü yaşadığı bulgusuna ulaşmışlardır.

Lease (2004), Kariyer Karar Verme Güçlüklerinde Kontrol Odağı, İş Bilgisi ve Rehberliğin Etkisi: Irk ve Akademik Kurumun Rolünü Test Etme isimli çalışmasında 433 Afro-Amerikan ve Beyaz Amerikalı lise ve üniversite öğrencileri ile çalışmıştır. Bu çalışmada farklı akademik kurumlarda okuyan Amerikan ve Afro-Amerikan öğrencilerin kariyer kontrol odağı, iş dünyası bilgisi ve rehberliğin kariyer karar verme güçlüğü ile ilişkisine odaklanmıştır. Fakat ne ırk ne de akademik kurum ile anlamlı bir ilişki bulunamadı. Kariyer dış kontrol odağı tüm öğrenciler için kariyer karar verme güçlüklerinde anlamlı bir şekilde ilişkiliyken, Afro-Amerikalı öğrencilerin kontrol odağı beyaz öğrencilere göre daha dışsaldı. Afro Amerikan öğrencilerin daha fazla iş dünyası bilgisine sahip olduğu görülmüştür. Dışsal kariyer kontrol odağı kariyer karar verme güçlüğü ile ilişkili olmasına rağmen Amerikalı Beyaz öğrencilerin diğerlerine göre daha fazla kariyer güçlüğü yaşadıkları kaydedilmiştir.

Tien (2005), Çin'de liseye devam eden öğrencilerin kariyer karar verme güçlüğü ile cinsiyet ve kariyerlerine ilişkin kararlarını verme durumlarına göre araştırma yapmıştır. Araştırmanın kız öğrencilerin kariyer karar verme güçlüğünün hazırlık eksikliği alt boyutunda, motivasyon eksikliği ile daha fazla kariyer karar verme güçlüğü yaşadığı aynı zamanda kariyer kararını vermeyen öğrencilerin de daha fazla güçlük yaşadığı bulunmuştur.

Zhou ve Santos (2007), cinsiyet ve kültürel farklılıklar üzerine yaptığı çalışmada İngiliz ve Çinli üniversite öğrencilerinden veri toplamıştır. Araştırmanın sonucuna göre kız öğrencilerin daha fazla güçlük yaşadığı, kariyer karar verme sürecine daha hazır olma durumlarına bakıldığında ise Çinli öğrencilerin İngiliz öğrencilere göre daha az hazır olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Ayrıca kültürel farklılığın kariyer karar verme sürecinde etkisinin olmadığı bulgusuna ulaşmışlardır.

Pecjak ve Kosair (2007), 641 orta öğretim öğrencisi ile kişisel, motivasyonel faktörler ve kariyer karar verme güçlükleri üzerine yaptığı çalışmada çalışmada kariyer kararını vermiş ve vermemiş öğrenciler arasında çalışmaya dâhil edilen kişisel kişisel ve

motivasyonel değişkenlerin çoğunda anlamlı farklılık bulunmuştur. Kariyer kararını vermiş öğrencilerin kariyer kararsızlık yaşayan öğrencilere kıyasla daha fazla özgüven, daha az paniğe kapılmış ve daha az karar verme davranışından kaçtıkları görülmektedir. Daha fazla dışadönük, sorumluluk sahibi, açık ve duygusal istikrar, daha fazla yetkin olup daha fazla kişisel kontrol sağlayabildikleri ve daha az karar verme güçlüğü yaşadıkları bulunmuştur.

Saka, Gati ve Kelly (2008), 19-30 yaş aralığındaki katılımcılarla kariyer karar verme güçlüklerinin duygular ve kişilikle ilişkili yönlerini inceleyen bir araştırma yapmışlardır. Çalışmanın sonucunda kişilerin duygusal ve kişilik özellikleri ile kariyer karar verme güçlüğü ile ilişkisi olduğu bulunmuştur.

Koumoundourou ve Tsaousis (2010), Yunan öğrencileri ile kariyer karar verme güçlüğü ve ebeveyn etkisi arasında öz değerlendirme aracı rolünü üzerine araştırma yapılmıştır. Kız öğrencilerin otoriter ebeveyn stili ile kariyer karar verme güçlüğü arasında öz değerlendirme tam aracılık ederken, erkek öğrencilerin kariyer karar verme güçlüğü öz değerlendirmeden etkilenmiştir.

Leung, Hou, Gati ve Li (2011), Çinli üniversite öğrencileri ile yaptıkları araştırmada, Çin geleneksel değerlerinde ebeveyn beklentisi ile kariyer karar verme güçlüğü arasında ilişki olduğu, kültürel çatışma düzeyinin yüksek kariyer karar verme güçlüğü ile ilişkili olduğunu bulmuştur.

Gati, Ryzhik ve Vertsberger (2013), sivil hayata geçişlerini kolaylaştırmak amacıyla gerçekleştirilen 5 günlük bir atölye çalıştayına katılan 1315 genç gazinin, kariyer karar verme güçlüğü ve öz yeterlilik ile ilgili çalıştayın etkisi incelenmiştir. Bunun için yapılan ön test ve son test çalışması gösterdi ki çalıştayın kariyer karar verme güçlüğünü azaltmadığını ancak katılımcıların öz yeterliliklerini arttırdığı bulunmuştur.

Sovet, Tak ve Jung (2014), kariyer kararsızlık ve kariyer karar verme güçlüğü arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Koreli lise öğrencileri üzerinde yaptıkları araştırmada kariyer karar verme güçlüğü yaşayan öğrencilerin daha çok kariyer kararsızlığı yaşayan öğrenciler olduğu bulunmuştur.

Bullock-Yowell, McConnell ve Schedin (2014), kariyer kararını vermiş ve kararını vermemiş öğrencilerin kariyer öz yeterliliği, negatif düşünceleri ve karar verme güçlükleri üzerine üniversite öğrencileri araştırma yapmıştır. Sonuçlara gösteriyor ki kariyer kararını vermemiş durumunda olan öğrencilerin daha düşük kariyer öz yeterliliğine, daha fazla negatif kariyer inancına ve daha fazla kariyer karar verme güçlüklerine sahip olduğu yordanmıştır. Özellikle Kariyer Karar verme Güçlükleri

ölçeğinin bulguları gösteriyor ki kararsızlık yaşayan öğrencilerin hazırlık eksikleri ile kararlı öğrenciler arasında bir fark görülmezken bilgi eksikliği ve tutarsız bilgi alt boyutlarındaki puanlarının daha fazla olduğu görülmüştür.

Chen ve Liew (2015), kariyer karar verme güçlüğünü etkileyen faktörler üzerine Malezyalı öğrenciler üzerine gerçekleştirdikleri araştırmaya göre ebeveyn otoritesi arttıkça kariyer karar verme güçlüğünün de arttığı bulunmuştur. Diğer yandan kariyer karar verme güçlüğü ile dışadönüklük, zeki olma ve dürüst olma gibi kişilik özellikleri arasında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur.

Lam (2016), Güneydoğu Asya'daki öğrencilerin kariyer kararlarını almak için tasarlanmış bir kursun etkililiğini değerlendirmeyi amaçlayan çalışmasının sonucuna göre kariyer karar verme güçlülüğünün hazırlık eksikliği alt boyutunun cinsiyetle ilişkisi olmadığı bulunmuştur. Kız öğrencilerin kariyer karar verme güçlüğünün tutarsız bilgi alt boyutunda güçlük yaşarken ayrıca erkek öğrencilerin bilgi eksikliği alt boyutunda güçlük yaşadığını bulmuştur.

Vertsberger ve Gati (2016), İsrailli öğrencilerin kariyer kararlarını alırken çeşitli destek kaynakları ile kariyer karar verme güçlüğü arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmasında bunlar arasında ilişki olduğunu bulmuşlardır. Buna göre öğrencilerin kolaylıkla erişim sağlayabildikleri yardım kaynaklarına (aile, arkadaş, kariyer danışmanları, internet) başvurmaları ile kariyer karar verme güçlükleri arasında pozitif bir ilişki olduğunu bulmuşlardır.

Lam ve Santos (2017), Malezyalı lise öğrencilerine uygulanan kariyer müdahale programının kariyer karar verme güçlüğü üzerine etkisini inceleyen araştırmalarında kariyer karar verme güçlülüğü ve öğrencilerin kariyerlerine ilişkin kararsızlık durumlarını da azalttığı bulunmuştur.

Yurtdışında kariyer karar verme güçlüğü ile ilgili çalışmalar incelendiğinde çoğu araştırmanın üniversite ve lise öğrencileri üzerine yapıldığı görülmektedir. Kariyer karar verme güçlüğü ile tek veya karma eğitim, ailelerin beklentileri, yardım kaynakları, kariyer kontrol odağı, iş dünyası bilgisi, kişisel, motivasyonel faktörler, kariyer kararsızlığı gibi kavramlarla araştırılmıştır. Cinsiyet ile kariyer karar verme güçlülüğü arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalar birbiri ile farklı sonuçlar çıkmıştır. Aynı zamanda kariyer karar verme güçlüğü kavramının kültürler arası çalışmaların da araştırma konusu olduğu görülmüştür.

2.4.3. Psikolojik Sağlamlıkla İle İlgili Yurtiçinde Yapılan Çalışmalar

Durak (2002), deprem yaşamış ve deprem yaşamamış 380 üniversite öğrencisi üzerinde yaptığı araştırmasında psikolojik belirtileri yordamada stres ve kişilik özelliklerinden hangilerinin bu süreçte uyum sağlayabilmesini kolaylaştırdığını incelemiştir. Aynı zamanda öğrencilerin stresli durumlarda algıladıkları sosyal destek ve bu durumlarla başa çıkma stillerinin psikolojik belirtileri yordamadaki etkisi de araştırılmıştır. Bu araştırmaya göre psikolojik sağlamlığın stres ile psikolojik belirtiler arasında ilişkide ara bulucu olduğu ve psikolojik sağlamlığın herhangi bir deprem yaşantısı geçirmemiş öğrencilerin sahip oldukları stres düzeyi ve psikolojik belirtileri anlamlı olarak yordadığı bulunmuştur.

Gizir (2004), Ankara'da sosyoekonomik düzeyi düşük 8.sınıf 872 öğrencinin akademik olarak sağlamlıklarının gelişmesine katkıda bulunan koruyucu içsel ve çevresel faktörleri incelemiştir. Buna göre ailenin öğrenciye yönelik yüksek beklentileri, okul ve arkadaş ilişkilerindeki ilgi öğrencilerin akademik anlamda sağlamlıklarına etki eden en önemli dışsal faktör olduğu ayrıca öğrencilerin kendi akademik başarılarına yönelik olumlu algıları, otokontrol, empati ve geleceğe yönelik umutlu olma durumları en önemli içsel faktör olduğu bulunmuştur.

Özcan (2005), lise öğrencileri ile gerçekleştirdiği araştırmasında öğrencilerin psikolojik sağlamlıkları ve buna etki eden koruyucu faktörler ile öğrencilerin annen babalarının beraber veya ayrı olma durumları ve cinsiyetlerinin karşılaştırmasını ve bunları yordayıp yordamadığını incelemiştir. Ankara'da lise öğrencileri üzerinden gerçekleştirilen araştırmada anne babası beraber ve boşanmış olan toplam 152 kişiden veri toplanmıştır. Araştırmanın sonucuna göre anne babası birlikte olan öğrenciler diğerlerine göre daha yüksek psikolojik sağlamlığa ve koruyucu faktörlere sahip olduğu, kızların da daha fazla empatik becerilere sahip olduğu bulunmuştur.

Terzi (2005), üniversite öğrencileri üzerinde gerçekleştirdiği araştırmasında, öğrencilerin stresli yaşam olayları ile karşı karşıya geldiklerinde bu durumla başarılı bir şekilde baş etmelerini sağlayarak öznel iyi oluşlarına etki eden "Psikolojik Dayanıklık Modeli"ni uygulamışlardır. Araştırmanın sonuçları bireyin bilişsel anlamda yaptığı değerlendirmenin ve baş etme aracılığı ile iyi olma durumunu etkilediği ortaya koyulmuştur.

Gürgan (2006), Gazi Üniversitesi ve Ankara Üniversitesinde yansız seçilen 36 denekle yaptığı çalışmasında psikolojik sağlamlıklarını geliştirici grupla danışma eğitim

programının sahip oldukları psikolojik sağlamlık üzerine etkisini incelemiştir. Yılmazlık düzeylerini geliştirici bilgi, beceri ve farkındalık geliştirmek için bilişsel davranışçı ve varoluşçu yaklaşımı temel alan psikodrama ile bütünleşmiş olarak geliştirilen eğitim programı uygulandıktan sonra yapılan çalışmanın öğrencilerin yılmazlık özelliklerini etkilediğini ve uzun süreli bir etki geliştirdiği bulunmuştur.

Eminağaoğlu (2006), zor koşullar altındaki 12-14 yaş aralığında sokak çocukları ile yürüttüğü araştırmasında Türkiye'deki sokak çocuklarının psikolojik sağlamlık faktörlerini araştırmıştır. Rorschach Testi uygulanan çalışmada sokak çocuklarının psikolojik sağlamlığını belirleyen özelliklerin hangileri ile sokak yaşamının olumsuzlukları ile başa çıkmaya çalıştıklarının açığa çıkarılması hedeflenmiştir. Araştırma sonucuna göre sokakta yaşayan çocukların çalışan çocuklara göre daha fazla ortak çalışmaya uygun hareket ettiğini ve duygusal anlamda yakınlık kurmaya daha istekli olmasının yanı sıra daha fazla depresif duygulanıma sahip olduğunu bulmuştur.

Yalım (2007), yaptığı çalışmasında üniversite birinci sınıf okuyan öğrencilerin üniversiteye uyum sürecinde uyumunu etkileyen psikolojik sağlamlıkları, öğrencilerin cinsiyetleri, stresle başa çıkma stilleri ve iyimserlikleri gibi değişkenlerle gerçekleştirmiştir. ODTÜ'de gerçekleştirilen araştırmada toplamda 420 üniversite öğrencisinden veri toplanmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre öğrencilerin üniversiteye uyumunu kolaylaştıran faktörler arasında öğrencileri stresli durumlarla baş etme biçimleri, psikolojik sağlamlıkları ve iyimserliklerinin anlamlı olarak yordadığı bulunmuştur.

Kaya (2007), yatılı bölge okullarında okuyan öğrencilerin benlik saygısı, umut ve dışsal faktörlerin psikolojik sağlamlığı yordamadaki rolünü incelemiştir. Ankara'da 319 öğrenci üzerinde gerçekleştirilen araştırmanın sonuçlarına göre umut etme ve dışsal faktörlerin bazılarının psikolojik sağlamlığı yordadığı bulunmuştur.

Sipahioğlu (2008), farklı risk gruplarındaki ergenlere yönelik gerçekleştirdiği araştırmasını öğretime devam eden 499 öğrenci üzerinde çalışma yapmıştır. Araştırmanın amacı bu grupların psikolojik sağlamlık düzeylerini incelemek olan çalışmada kızların erkeklere göre, Fen ve Anadolu lisesinde okuyan öğrencilerin psikolojik sağlamlıkları Anadolu Lisesinde okuyanlara göre, her iki ebeveyni ile yaşayan ergenlerin tek ebeveyni ili yaşayan ergenlere göre daha fazla psikolojik sağlamlığa sahip oldukları bulgusuna ulaşmıştır.

Oktan (2008), üniversiteye giriş sınavına hazırlık yapan öğrencilerin psikolojik sağlamlıklarını çeşitli değişkenlere göre ilişkisini incelemiştir. Araştırmanın sonucuna

göre öğrencilerin psikolojik sağlamlıklarının sınava kaç defa girdiği, yaşam doyumları, problem çözme becerileri ve cinsiyetleri ile aralarında anlamlı fark olduğu bulunmuştur. Ayrıca öğrencilerin stresle ve güçlüklerle başa çıkmaya yönelik geliştirdikleri becerilerin ve algıladıkları sosyal desteğin sahip oldukları psikolojik sağlamlıklarını yordadığı sonucuna da ulaşmıştır.

Karaırmak ve Çetinkaya (2009), deprem deneyimi geçirmiş yetişkinlerin psikolojik sağlamlıkları ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmaya 17 Ağustos Marmara depremi ve 12 Kasım Düzce depremini geçirmiş 242 depremzede katılmıştır. Araştırmanın sonucuna göre güvenli bağlanma yaşayan kişilerin daha yüksek psikolojik sağlamlığa sahip olduğu, bunun yanında pozitif duyguların, güvenli bağlanma ve iyimserliğin psikolojik sağlamlığı yordayan değişkenlerden olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Bahadır (2009), sağlık alanı ile ilgili olan fakültelerde yaptığı araştırmasında üniversiteye başlayan öğrencilerin psikolojik sağlamlıklarının çeşitli değişenlere göre ilişkisini incelemiştir. Araştırmanın sonucuna göre ebeveynlerin eğitim düzeyi arttıkça psikolojik sağlamlıklarının azaldığı, hastanede yatma deneyimi yaşamış öğrencilerin ise psikolojik sağlamlıklarının anlamlı düzeyde düşük olduğu bulmuştur.

Bacanlı ve Sürücü (2010), üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmasında öğrencilerin devam ettikleri üniversiteye yönelik sosyal, akademik ve genel uyumları ile psikolojik sağlamlıklarını demografik değişkenlere göre incelemiştir. Araştırmanın sonucunda öğrencilerin psikolojik sağlamlıkları arttıkça psikolojik uyumlarının da arttığını bulmuşlardır.

Serbest (2010), 379 üniversite öğrencisi ile yaptığı araştırmasında öğrencilerin algıladıkları anne baba kabulü, babanın ilgisi ve depresif belirtilerinin psikolojik sağlamlıkla ilişkisini incelemiştir. Araştırmanın sonucuna göre anne kabulünün psikolojik sağlamlığa olumlu ancak depresif belirtiler ile psikolojik sağlamlığa olumsuz katkı sağladığını bulmuştur.

Esen-Aktay (2010), risk altındaki öğrencilerin psikolojik sağlamlıklarına yönelik yaptığı araştırmasında 10. Ve 11. sınıf öğrencilerinin anne babalarının birlikte veya ayrı oluşlarının, okuldaki etkinliklere katılımının, akademik başarılarının ve algılanan sosyal desteklerinin psikolojik sağlamlıklarına etki ettiğini ve önemli olduğunu bulmuştur. Ayrıca cinsiyetin, aile dışında alınan sosyal destek, kardeş sayısı ve yakın arkadaş sayısı gibi faktörlerin psikolojik sağlamlık ile aralarında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Kurt (2011), emniyet güçlerinden özel çekik kuvvet personellerinin stresli durumlara karşı geliştirdikleri tutumları ile sağlamlıkları ve mesleki doyumlarının düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın sonucuna göre iş doyumu ve sağlamlık arasında pozitif yönlü düşük düzeyde bir ilişkinin olduğunu bulmuştur. Ayrıca psikolojik sağlamlığın stresle başa çıkma tutumlarından aktif planlama, kaçma-soyutlanma (biyo-kimyasal) değişkenlerini, iş doyumunu yordadığını bulmuştur.

Tekin (2011), GATA'da çalışan 519 hemşire ile yaptığı araştırmasında askeri hastanelerde çalışan hemşirelerin psikolojik sağlamlıkları ve tükenmişlikleri arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamıştır. Buna göre psikolojik sağlamlık arttıkça tükenmişliğin azaldığı, evli olup da mesleğini isteyerek yapan, aylık gelir düzeyi daha yüksek olan, mesleğe yönelik düşük strese sahip ve sağlık durumunu daha iyi algılayan hemşirelerin psikolojik sağlamlıklarının daha yüksek olduğunu bulmuştur.

Çataloğlu (2011), İzmir'de yaşayan madde kullanan ve madde kullanmayan ergenlerin psikolojik sağlamlıkları ve aile faktörü açısından incelemiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre madde kullanmayan öğrencilerin diğerlerine göre ailelerine yönelik algılarında kendi ailelerinin problemleri çözebilme ve kendilerine, ilişkilerine duygusl tepkilerini açıktan verebilme açısından pozitif algıladıkları, psikolojik sağlamlıkları ile ailelerini işlevsel bulma algıları arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki olduğu bulunmuştur.

Tümlü (2012), üniversite öğrencileri üzerinde gerçekleştirdiği araştırmasında psikolojik sağlamlıkları ile temas engelleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. 955 üniversite öğrencisi üzerinde yaptığı araştırmasında farklı psikolojik sağlamlık düzeyleri olan üniversite öğrencilerinin sahip olduğu temas düzeyleri aile tipine göre değiştiği bulunmuştur. Ayrıca öğrencilerin psikolojik sağlamlık düzeyleri ile temas düzeyleri ve temas sonrası düzeyleri arasında ilişki olduğunu bulmuştur.

Başak (2012), sosyoekomonik düzeyleri düşük üniversite öğrencilerine yönelik gerçekleştirdiği araştırmada sosyal bağlılık, duyarlılık ve iyimserlik düzeyleri ile psikolojik sağlamlıkları arasındaki ilişki incelenmiştir. Ailelerin aylık gelir düzeyi ortalama 0 ile 1260 TL arasında olup, en az dört bireyden oluşan ailenin ebeveynlerinin eğitim düzeyi en fazla lise mezunu olması temel alınmıştır. Buna göre 495 öğrenci üzerinden gerçekleştiren araştırmada öz duyarlılık ve sosyal bağlılığın iyimserlik ve psikolojik sağlamlık üzerinde dolaylı bir etkiye sahip olduğu bulunmuştur. Ayrıca iyimserliğin de öğrencilerin psikolojik sağlamlık düzeyleri üzerinde doğrudan bir etkisinin olduğu bulunmuştur.

Sağlam (2012), yaptığı araştırmasında lösemi hastası olan ve lösemi hastası olmayan ergenlerin psikolojik sağlamlıklarını incelemek amacıyla gerçekleştirdiği araştırmasında Ankara'da iki hastanenin hemotoloji bölümünde yatan 80 lösemi hastası ergen ile bir lisede eğitim gören 80 sağlıklı ergenin psikolojik sağlamlık düzeylerini karşılaştırmıştır. Araştırmanın sonucunda göre her iki grubun psikolojik sağlamlık düzeyleri açısından anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Ayrıca psikolojik destek hizmeti gören lösemi hastalarının destek görmeyenlere göre ve lösemi hastası 15 yaşında olan kızların da kontrol grubuna göre psikolojik sağlamlıklarının daha yüksek olduğunu bulmuştur.

Aydoğdu (2013), Gazi üniversitesinde 346 öğrenci üzerinde gerçekleştirdiği araştırmasında öğrencilerin bağlanma stilleri ve strese karşı geliştirdikleri başa etme mekanizmaları ile psikolojik sağlamlıkları arasındaki ilişkiye bakmıştır. Araştırmanın sonuçlarına bakıldığında öğrencilerin cinsiyetleri ile psikolojik sağlamlıkları arasında bir ilişki bulunmamasının yanı sıra bağlanma stilleri ve baş etme stilleri ve sağlamlıkları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Buna göre psikolojik sağlamlıklarının artması durumunda stresle başa çıkmada daha etkili stratejiler kullandıkları belirtilmiştir.

Yalçın (2013), ilköğretim okullarında çalışan öğretmenler üzerinde gerçekleştirdiği araştırmasında mesleklerine yönelik tükenmişlikleri ile psikolojik sağlamlıkları, stres ve akademik iyimserliğe yönelik geliştirdikleri algıları arasındaki ilişkiye yönelik inceleme yapmıştır. Buna göre öğretmenlerin mesleklerine yönelik tükenmişlikleri psikolojik sağlamlık ve akademik iyimserliğe yönelik algılarının öğretmenlerin hangi branşta çalıştığı ile ilgili olduğunu bulunmuştur. Branş öğretmenlerinin stresli durumlara karşı geliştirdikleri psikolojik sağlamlıklarının ve akademik iyimserlik algılarının sınıf öğretmenlerine göre düşük düzeyde olduğu bulunmuştur. Yanı sıra aralarında negatif anlamda ilişki bulunan, psikolojik sağlamlık ve akademik iyimserliğin mesleki tükenmişliği azaltan etkenler olduğunu göstermiştir.

Atik (2013), lise çağında okuyan ergenler ile gerçekleştirdiği çalışmasında diğerlerine yönelik geliştirdikleri bağlanma stilleri ile psikolojik sağlamlıkları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. İstanbul'da dört farklı lisede devam eden 10. ve 11. sınıf öğrenci ile yürüttüğü çalışma iki farklı araştırma grubu üzerinden gerçekleşmiştir. İlk grup ile yaptığı araştırmasında yansıtma ve içgörü ölçeğinin türkçeye uyarlamasının ardından ikinci gerçekleştirdiği çalışmada değişkenler arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre bağlanma ve öğrencilerin sahip olduğu psikolojik sağlamlık düzeyleri

ile pozitif yönlü anlamlı bir ilişkinin olduğu ve öz yansıtma ve iç görünün bunlar arasında aracı değişken rolü olduğu bulunmuştur.

Deniz ve Özer (2014), Necmettin Erbakan Üniversitesi'nde 766 üniversite öğrencisi üzerinde yaptıkları araştırmada üniversite öğrencilerinin psikolojik sağlamlıkları ve sahip oldukları duygusal zekânın düzeyleri arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Buna göre öğrencilerin sahip oldukları duygusal zekalarının alt boyutları ve sağlamlıkları ile pozitif ilişki bulunduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Toprak (2014), lise çağında okuyan 477 öğrenci üzerinden gerçekleştirdiği araştırmasında mutluluk ve yaşam doyumlarını psikolojik sağlamlık ve psikolojik ihtiyaçlarına yönelik düzeylerinin yordayıp yordamadığını incelemiştir. Buna göre mutluluk ve psikolojik sağlamlık düzeyleri arttıkça yaşam doyumlarının da arttığı bulunmuştur. Yanı sıra ergenlerin ebeveynlerinin hayatta olması, ebeveynlerinin sahip olduğu eğitim düzeyleri ve sağlamlıkları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı, kız öğrencilerin erkeklere göre daha yüksek psikolojik sağlamlıklarının olduğunu bulmuştur.

Şahin (2014), Uşak ilindeki 422 öğretmen ile yaptığı çalışmasında öz duyarlılıkları ile psikolojik sağlamlık ve yaşam doyumları arasında ilişki olup olmadığını incelemiştir. Öğretmenlerin öz duyarlılığın alt boyutlarının bir kısmının psikolojik sağlamlığı arttırdığı, sağlamlık ve yaşam doyumunun ise öz duyarlılığı yordadığı bulunmuştur.

Coşkun, Garipoğlu ve Tosun (2014), farklı fakülteden 325 üniversite öğrencisi üzerinde yaptığı araştırmasında öğrencilerin psikolojik sağlamlık seviyesi ile problem çözme becerisi arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Psikolojik sağlamlığın akademik başarı, iş tecrübesi, gelecekteki iş başarısına yönelik algısı, babanın eğitim seviyesi ve ebeveynlik tarzına göre farklılık gösterdiği ve üniversite öğrencilerinin psikolojik sağlamlık düzeyleri arttıkça problem çözme becerilerinin de arttığı bulunmuştur.

Koç Yıldırım (2014), yaptığı araştırmasında ergenlerin psikolojik sağlamlıkları ile benlik kurguları arasındaki ilişkiyi araştırmak için İstanbul'da eğitim gören 945 lise öğrencisi üzerinde gerçekleştirmiştir. Araştırmanın sonuçlarına bakıldığında psikolojik sağlamlıkları ile özerklikleri arasında negatif yönlü, ilişkisel özellik ile pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Süzen (2015), depremi yaşamış bireyler üzerinde yaptığı araştırmasında psikolojik sağlamlıklarını çeşitli değişkenlere göre incelemiştir. Çalışmanın sonucuna göre bireylerin eğitim, kişisel ve sosyal çevrelerine ait özelliklerin ve yaşlarının psikolojik sağlamlıklarında pozitif yönlü anlamlı bir ilişkinin olduğu bulunmuştur.

Turgut (2015), 1022 ergen ile gerçekleştirdiği araştırmasında psikolojik sağlamlıklarının algılanan sosyal destek, önemli yaşam olayları, okula bağlılık ve sosyal destek ile ilişkisini araştırmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre önemli yaşam olaylarının yaşanmış olması ile psikolojik sağlamlık arasında negatif yönde bir ilişki olduğu, kız öğrencilerin erkek öğrencilere daha yüksek düzeyde psikolojik sağlamlığa sahip olduğu bulunmuştur. Ebeveynlerin hayatta olup olmamaları ile psikolojik sağlamlık arasında ilişki bulunamamıştır.

Gündaş ve Koçak (2015), lise öğrencilerinin benliklerine yönelik kurgularının ve bağlanma stillerinin psikolojik sağlamlıklarını yordayıp yordamadığını incelemiştir. Diyarbakır'ın merkezinde eğitim gören 764 lise öğrencisi üzerinde gerçekleştirmiştir. Çalışmanın sonucuna göre liseli ergenlerin bağlanma stilleri ile psikolojik sağlamlıkları arasında ilişki bulunmazken benlik kurgularının psikolojik sağlamlıklarını büyük orada yordadığı bulunmuştur.

Erdoğan (2015), üniversite öğrencilerinin Tanrı algıları ve dini eğilimleri ve kendilerine yönelik geliştirdikleri dindarlık algılarının psikolojik sağlıkları üzerindeki etkisine yönelik üniversite öğrencileri üzerinde araştırma yapmıştır. Araştırmanın sonucuna baktığımızda sevgi yönelimli Tanrı algısı olan bireyleri, kendilerini dindar olarak algılayan bireylerin yüksek düzeyde psikolojik sağlamlığa sahip oldukları bulunmuştur. Ayrıca cinsiyetlerine göre psikolojik sağlamlıklarına bakıldığında kadınların daha yüksek düzeyde psikolojik sağlamlığa sahip olduğu bulunmuştur.

Kasım Sezgin (2016), Dicle üniversitesinde farklı fakülteden öğrenciler üzerinde yaptığı incelemede dindarlık düzeyleri ile psikolojik sağlamlıkları arasında ilişkiyi araştırmıştır. Buna göre erkek öğrencilerin psikolojik sağlamlıklarının kadınlara öğrencilere göre daha yüksek olduğuna ulaşmıştır. Ebeyenlerin eğitim düzeyi ile ilişkisine bakıldığında annenin eğitim düzeyi ile psikolojik sağlamlık arasında pozitif yönlü ilişki bulunurken, babanın eğitim düzeyi ile arasında anlamlı düzeyde bir ilişki bulunamamıştır. Diğer yandan dindarlığın duygu boyutu arttıkça psikolojik sağlamlığın da arttığı bulunmuştur.

Aydın (2018), yetişkinlerin çok küçük yaşlarda deneyimlediği travmatik yaşantılarının psikoloik sağlamlık düzeyleri ve depresif belirtiler üzerindeki etkisini incelediği araştırmasını İstanbul ilinde 18 yaş üzeri 205 yetişkin üzerinde gerçekleştirmiştir. Araştırmanın sonucuna göre çocuklu döneminde yaşanan her türlü istismar, ihmal yaşantıları ve depresyon belirti düzeyleri ile psikolojik sağlamlık arasında negatif yönlü ilişki olduğu bulunmuştur.

Akduman, Karahan ve Solmaz (2018), Sivil Havacılık Kabin Hizmetleri ve Deniz Ulaştırma İşletme Mühendisliği öğrencilerinin iletişim becerileri üzerine empati ve psikolojik sağlamlığın etkisini karşılaşmalı olarak incelemek için 110 denizcilik, 110 havacılık kabin hizmetleri toplam 220 kişi üzerinden araştırmalarını gerçekleştirmişlerdir. Çalışmanın sonucuna göre Sivil Havacılık Kabin Hizmetleri ve Deniz Ulaştırma İşletme Mühendisliği öğrencilerinin iletişim, empati becerileri ve psikolojik sağlamlıklarının anlamlı düzeyde farklı olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Her iki grubun da empati becerisinin ve psikolojik sağlamlık düzeyleri arttıkça iletişim becerilerinin de arttığı bulunmuştur.

Alibekiroğlu, Akbaş, Bulut Ateş ve Kırdök (2018), Çukurova Üniversitesi'nde 405 lisans öğrencisi üzerinde yaptığı araştırmasında üniversite öğrencilerinin yaşam doyumu ve psikolojik sağlamlıkları arasındaki ilişkide öz anlayışın aracı etkisini araştırmışlardır. Araştırmanın sonuçlarına göre yaşam doyumu ve psikolojik sağlamlık, yaşam doyumu ile öz anlayış ve öz anlayış ile psikolojik sağlamlık arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Ayrıca yaşam doyumu ile psikolojik sağlamlık arasında öz anlayışın kısmi aracı rolü olduğu bulunmuştur.

2.4.4. Psikolojik Sağlamlıkla İlgili Yurtdışında Yapılan Araştırmalar

Luthar (1991), 144 maddi imkanı yetersiz öğrenci üzerinde yaptığı araştırmasında çocukların karşılaştıkları stresli durumların içerisinde sosyal yeterliliklerini devam ettirebilmesini destekleyen faktörlerin ne olduğunu belirlemeye çalışmıştır. Araştırmanın sonucunda öğrencinin sahip olduğu iç kontrol odağının ve sosyal becerilerin psikolojik sağlamlık açısından koruyucu faktörler olduğu, ego gelişiminin ise yaşanan stresi dengeleyici olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Diğer yandan zekanın bireyin incinebilirliği konusunda bir etken olduğu ve psikolojik sağlamlığı yüksek bulunan öğrencilerin diğerlerinden daha fazla endişeli ve depresif belirtiler gösterdiklerini bulunmuştur.

Rew, Taylor-Seehafer, Thomas ve Yockey (2001), diğerlerinden farklı olarak evsiz ergenlere yönelik bir araştırma gerçekleştirirken evsiz ergenlerin psikolojik sağlamlıkları ile risk ve koruyucu faktörlerle ilişkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın sonuçların göre kendilerine yönelik psikolojik sağlamlık düzeylerini yüksek algılayan ergenlerin kendilerini daha az yalnız hissettikleri, diğerlerine göre daha umut dolu oldukları, kendi psikolojik sağlamlıklarını düşük olarak algılayan ergenlere göre daha az riskli davranışlara yönelik girişimlerde bulundukları bulunmuştur.

McCubbin (2003), Havai'de 10. ve 11. sınıf öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmasında öğrencilerin etnik kökenleri, stresi ortaya çıkaran durumları ve psikolojik açıdan işlevsellikleri ile psikolojik sağlamlıkları arasındaki ilişkisini incelemiştir. Araştırmanın bulguları gösteriyor ki bireyin hayatında meydana gelen yaşam olayları sahip olduğu psikolojik sağlamlığının düzeyini etkilediği bulunmuştur.

Eisenberg, Ackard ve Resnick (2007), yaptığı araştırmasında cinsel istismara uğrayan ve uğramayan toplamda 83.731 ergenin yaşamına son vermeye yönelik eylemleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın sonucuna göre çocukken cinsel istismara yönelik her hangi bir deneyim geçirmiş olanların, olmayanlara göre daha fazla intihar düşüncesi ve intihara yönelik eylem veya teşebbüse sahip oldukları bulunmuştur. Diğer yandan koruyucu faktörlerin intihara yönelik düşünce ve girişimleri azalttığı bunların da aileye bağlılık, destek alınan yetişkinler, okulun güvenli olması, öğretmenden destek alma gibi faktörler olduğunu, bunların arasında en fazla aileye bağlı olmanın en güçlü yordayıcısı olduğu bulunmuştur.

Sandel (2007), üniversite öğrencileri ile gerçekleştirdiği çalışmasında yıkıcı yaşantılar, duygusal zekâ ve pozitif duygular ile psikolojik sağlamlık düzeyleri ile ilişkisini incelemiştir. Araştırmanın sonucuna göre duygusal zekâ ve pozitif duygular ile psikolojik sağlamlık arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki çıkarken olumsuz yaşantıların düzeyi ile psikolojik sağlamlık arasında ilişki olmadığı bulunmuştur.

Bumphus (2008), okul yöneticileri ile yaptığı araştırmasında psikolojik sağlamlıkları ile duygusal zekâ düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir ve araştırmanın sonucuna göre aralarında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur.

Magno, Parinas ve Mamaug (2008) üniversite öğrencileri ile gerçekleştirdiği araştırmasında sahip oldukları kişisel özelliklerin ve sosyal faktörlerin hangilerinin psikolojik sağlamlıklarını yordadığına ilişkin kapsamlı bir inceleme gerçekleştirmişlerdir. Bireyin sosyal destek ve güvenli bağlanma ile kişisel özelliklerinden kendisine yönelik saygı, yeterlilik algısı ve maneviyatın psikolojik sağlamlık ile aralarında pozitif yönlü bir ilişki olduğu bulunmuştur. Aynı zamanda bu faktörlerin bireyin psikolojik sağlamlığını destekleyen koruyucu faktörler olduğu bulgusuna da ulaşılmıştır.

Roy, Carli ve Sarchiapone (2011), gerçekleştirdiği araştırmasında madde bağımlısı olan ve olmayan ergenler ile intihar girişimi olan ve olmayan mahkumlar üzerinden gerçekleştirdiği araştırmasında çocukluk döneminde deneyimledikleri travmaları ile intihar girişimine yönelik düşünce ve eylemleri arasındaki ilişkide

psikolojik sağlamlığın yerini incelemişlerdir. Araştırmanın sonucunda, çocukluk yıllarında travmatik deneyimlerine yönelik puanları arttıkça bireylerin intihar girişimlerine yönelik puanlarının da arttığı aynı zamanda psikolojik sağlamlığında bu ilişkide koruyucu bir faktör olduğu bulunmuştur.

Li, Xu, He ve Wu (2012), Wenchuan'da önceki yıllarda meydana gelen depremin etkileri ile yetişkin bireylerin demografik özellikleri ve psikolojik sağlamlıklarına yönelik bir araştırma gerçekleştirmişlerdir. Araştırmanın sonuçlarına göre psikolojik sağlamlıkları yüksek olan bireylerin afet deneyimi ve sonrasındaki uyumu daha güçlü yakaladıkları, eğitim düzeyleri, etnik grup, yaş ve cinsiyet değişkenlerinin psikolojik sağlamlığı yordadığı, aylık gelirin psikolojik sağlamlığı yordamadığını bulmuşlardır.

Williams ve Nelson-Gardell (2012), istismar öyküsü olan ergenler ile bir araştırma gerçekleştirmişlerdir. Cinsel istismara uğramış olan ergenlerin sahip olduğu hangi psikolojik faktörlerin psikolojik sağlamlığını yordadığına ilişkin amaçla meydana gelen çalışmanın sonucunda okula bağlılık, ebeveynin sağladığı sosyal destek, ebeveynlerin eğitim düzeyi, sosyoekonomik düzey, pozitif gelecek algısı ve beklenti gibi faktörlerin bireyin psikolojik sağlamlığını yordamada önemli faktörler olduğu bulunmuştur.

Gooding, Hurst, Johnson ve Tarrier (2012), diğerlerinden farklı olarak araştırma grubunu 26 yaşından küçük ve 64 yaşından büyük yetişkinler üzerinden gerçekleştirmişlerdir. Yapılan çalışmada bu iki grubun psikolojik sağlamlıkları karşılaştırılmıştır. Araştırmanın sonucuna göre 64 yaşın üzerinde yetişkinlerin daha fazla problem çözme becerisi ve duygularını düzenleme becerisine sahip oldukları, 26 yaşın altındaki yetişkinlerin ise sosyal destekleri ile ilgili daha fazla sağlamlığa sahip olduğu bulmuşlardır.

Lee ve arkadaşları (2013), psikolojik sağlamlığa yönelik değişkenleri ile ilişkilerine yönelik yaptıkları araştırmada otuz üç çalışmada incelenmiştir. Araştırmanın sonucuna göre koruyucu faktörlerin en fazla etkiye sahip olduğu bulunmuştur. Diğer yandan risk faktörlerinin orta düzeyde etkililiğe sahip olduğu ve demografik değişkenlerin de hepsinden daha az etkiye sahip olduğun bulunmuştur.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın araştırma deseni, çalışma grubu, veri toplama araçlarına yönelik bilgiler açıklanmıştır.

3.1. Araştırmanın Deseni

Araştırmanın temel kavramları kariyer karar verme güçlükleri ve psikolojik sağlamlık olup araştırma ilişkisel tarama modelinde betimleyici bir çalışmadır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu gibi betimlemeyi amaçlar. İki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişimin varlığı ve/veya değişimin derecesi tarama modellerinden ilişkisel tarama modeli ile incelenmektedir (Karasar, 2006). Araştırmanın değişkenleri olan psikolojik sağlamlığın kariyer karar verme güçlüklerini yordama gücü incelenmiştir.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırma 2017-2018 öğretim yılında Adana il merkezinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı liselerde öğrenim gören öğrenciler üzerinde yapılmıştır. Araştırma 487 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir ancak yanlış veya eksik doldurulan veriler araştırmanın sağlıklı olabilmesi için çıkartılmış ve verilerin analizinde 452 veri kullanılmıştır.

Araştırma 251 (% 55,5) kız ve 201 (% 45,5) erkek olmak üzere toplam 452 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin yaşları 14-19 arasında değişmektedir. Öğrencilerin % 27,2'si (n=123) 9.sınıf, 21'i (n=95) 10.sınıf, 23'ü (n=104) 11.sınıf ve 28,8'i (n=130) 12.sınıfa devam etmektedir. Çalışma grubu ile ilgili bilgiler Tablo 1'de ayrıntılı olarak sunulmuştur:

Tablo 1.

Çalışma Grubunu Oluşturan Öğrencilerin Cinsiyete, Devam Ettikleri Okul, Sınıf Düzeyi ve Yaşlarına İlişkin Dağılımları

Değişkenler		N	%
Cinsiyet	Kız	251	55.5
	Erkek	201	44.5
YAŞ	14	21	4.6
	15	108	23.9
	16	102	22.6
	17	146	32.3
	18	70	15.5
	19	5	1.1
Okul	1AL	73	16.2
	2APL	106	23.5
	3DL	174	38.5
	4AT	99	21.9
Sınıf Düzeyi	9. Sınıf	123	27.2
	10. Sınıf	95	21.0
	11. Sınıf	104	23.0
	12. Sınıf	130	28.8
Toplam		452	100

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplamak için araştırmacı tarafından oluşturulan öğrencilerin cinsiyet, öğrenim gördüğü okul, yaş ve sınıf düzeyi hakkında bilgilerin yer aldığı Kişisel Bilgi Formu, öğrencilerin kariyer karar verme güçlüklerini ölçmek amacıyla Gati ve Saka (2001) tarafından geliştirilen ve Bacanlı (2008) tarafından Türkçeye uyarlanan Kariyer Karar Verme Güçlükleri Ölçeği (KKVGÖ), Bulut, Doğan ve Altundağ (2012) tarafından geliştirilen Ergenlerde Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (EPSÖ) kullanılmıştır.

3.3.1. Kariyer Karar Verme Güçlükleri Ölçeği (KKVGÖ)

Gati ve Saka (2001) tarafından lise öğrencileri için geliştirilen KKVGÖ, Bacanlı (2008) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Türkçeye uyarlanan KKVGÖ 5'li derecelemeli Likert tipi bir ölçektir. Cevaplar "Bana hiç uygun değil" 1 puan, "Bana pek uygun değil" 2 puan, "Bana biraz uygun" 3 puan, "Bana uygun" 4 puan, "Bana çok uygun" 5 puan olmak üzere düzenlenmiştir. 7. ve 12. maddeler dolgu maddesi olup toplam 34 maddeden oluşmaktadır. Dolgu maddeleri puanlamaya dâhil edilmez. Ölçekten alınan puan arttıkça kariyer karar verme güçlük düzeyi de artmaktadır. Ölçek, hazırlık eksikliği, bilgi eksikliği ve tutarsız bilgi olmak üzere üç alt ölçekten oluşmaktadır. Bu alt ölçekler de kendi içinde on alt kategoriden oluşmaktadır. Hazırlık eksikliği alt boyutu 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10 ve 11. maddelerden oluşur. 1, 2 ve 3. maddeler motivasyon eksikliği ile; 4, 5 ve 6. maddeler genel kararsızlık ile; 8, 9, 10, ve 11. maddeler fonksiyonel olmayan inançlar ile ilgilidir. Bilgi eksikliği alt boyutu 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23 ve 24. maddelerden oluşur. 13,14 ve 15. maddeler süreç hakkında bilgi eksikliği ile; 16, 17, 18 ve 19. maddeler kendisi (benlik) hakkında bilgi eksikliği ile; 20, 21 ve 22. maddeler meslekler hakkında bilgi eksikliği ile; 23 ve 24. maddeler ilave (fazla) bilgi eksikliği ile ilgilidir. Tutarsız bilgi alt boyutu ise 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33 ve 34. maddelerden oluşur. 25, 26 ve 27. maddeler kendisi ve meslekler hakkında tutarsız bilgi ile; 28, 29, 30, 31 ve 32. maddeler içsel çatışmalar ile; 33 ve 34. maddeler dışsal çatışmalarla ilgilidir.

Kariyer Karar Verme Güçlükleri Ölçeği (KKVGÖ)'nin güvenirliği, Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı ile hesaplanmıştır. İç tutarlık katsayıları; hazırlık eksikliği alt boyutu için .45, bilgi eksikliği alt boyutu için .90, tutarsız bilgi alt boyutu için .84 bulunmuştur (Bacanlı, 2016). Bu çalışmada ise Kariyer Karar Verme Güçlükleri Ölçeği'nin hesaplanan Cronbach Alpha Katsayısı .90 olarak bulunmuştur.

3.3.2. Ergen Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (EPDÖ)

Ölçek ergenlerin psikolojik dayanıklılık düzeylerini ölçmeye yönelik geliştirilen ve bireyin kendisi hakkında bilgi vermesi esasına dayalı olan bir ölçme aracıdır. Ölçek 29 madde ile 'aile desteği (7 madde)', 'akran desteği (5 madde)', 'okul desteği (5 madde)', 'uyum (4 madde)', 'mücadele azmi (5 madde)', 'empati (3 madde)' olmak üzere altı alt boyuttan oluşmaktadır. Açımlayıcı faktör analizi sonucunda toplam varyansın %56,99'nu açıklayan 6 faktörlü bir yapıdan oluşan 29 maddelik bir ölçek elde edilmiştir. Aile desteği boyutu toplam varyansın %23,26'sını açıklamakta ve faktör yükleri .71 ile

.79 arasında, akran desteği boyutu toplam varyansın %9,81'ini açıklamakta ve faktör yükleri .671ile .78 arasında, okul aile desteği boyutu toplam varyansın %8,06'sını açıklamakta ve faktör yükleri .67 ile .78 arasında, uyum alt boyutu toplam varyansın %7,25'ini açıklamakta ve faktör yükleri.57 ile .82 arasında, mücadele azmi alt boyutu toplam varyansın %4,54'ünü açıklamakta ve faktör yükleri .51 ile .70 arasında, ve empati alt boyutu toplam varyansın %4,08'ini açıklamakta ve faktör yükleri .64 ile .76 arasında değişmektedir (Bulut, Doğan ve Altundağ, 2013). EPDÖ'den alınabilecek puanlar 29 ile 116 arasında değişmekte ve puanların yükselmesi, kişinin psikolojik dayanıklılık düzeyinin yüksekliğine işaret etmektedir (Bulut, Doğan ve Altundağ, 2012).

3.4. Verilerin Toplanması ve Analizi

Gerekli izinler alındıktan sonra ölçme araçları çoğaltılmış, araştırmacı tarafından okullarda öğrencilere uygulanmıştır. Her bir uygulama yaklaşık 30 dakika sürmüştür. Veri toplama araçları yoluyla toplanan veriler araştırmacı tarafından öncelikle bilgisayar ortamına aktarılmıştır. SPSS 22.00 paket programında analiz edilmiştir. Çoklu regresyon analizinin sayıltılarının incelenmesi amacıyla tüm ölçeklerde puanların normal dağılıp dağılmadığı ve lise öğrencilerinin kariyer karar verme güçlükleri ile psikolojik sağlamlıkları arasındaki ilişki olup olmadığı incelenmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda, araştırmada elde edilen puanların normal dağılım gösterdiği ve değişkenler arasında doğrusal bir ilişki bulunduğu belirlenmiştir.

Öğrencilerin kariyer karar verme güçlükleri toplam ve alt ölçek puan ortalamalarının, psikolojik sağlamlık toplam ve alt ölçek puan ortalamalarının cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığı t testi ile incelenmiştir.

Öğrencilerin kariyer karar verme güçlükleri toplam puanlarının ve alt boyutlarının psikolojik sağlamlık ile ilişkisinin analizi için Pearson Momentler Çarpım Korelasyon Katsayısı tekniğinden yararlanılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin psikolojik sağlamlık ile kariyer karar verme güçlüğü ve alt boyutlarını açıklama gücü regresyon analizi ile hesaplanmıştır.

Öğrencilerin kariyer karar verme güçlükleri toplam ve alt ölçek puan ortalamalarının sınıf düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığı tek yönlü varyans analizi ile incelenmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Öğrencilerin psikolojik sağlamlık ve kariyer karar verme güçlüğü puanlarına ilişkin betimsel istatistiklerine ilişkin sonuçları Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2.

Lise Öğrencilerin Psikolojik Sağlamlık ve Kariyer Karar Verme Güçlüğü Puanlarına İlişkin Betimsel İstatistikler

	N	$\bar{x}$	Ss	Çarpıklık	Basıklık
Hazırlık Eksikliği	452	34.50	4.99	-.083	.319
Bilgi Eksikliği	452	31.54	11.96	.340	-.726
Tutarsız Bilgi	452	23.52	8.77	.402	-.107
KKVG	452	89.55	21.49	.271	-.555
Psikolojik Sağlamlık	452	90.16	12.33	-.332	-.309
Aile Desteği	452	22.54	4.39	-.839	.393
Akran Desteği	452	17.03	3.53	-1.362	1.608
Okul Desteği	452	14.60	3.83	-.504	-.241
Uyum	452	12.06	2.52	-.506	-.156
Mücadele Azmi	452	13.98	3.53	-.281	-.544
Empati	452	9.96	1.96	-.924	.702

KKVG: Kariyer Karar Verme Güçlüğü

Tablo 2'de görüldüğü gibi kariyer karar verme güçlüğü ölçeği puanı $\bar{x}$ =89,55 (Ss=21,49), hazırlık eksikliği alt boyutu puanı $\bar{x}$ =34.50 (Ss=4.99), bilgi eksikliği alt boyutu puanı $\bar{x}$ =31.54 (Ss=11.96), tutarsız bilgi alt boyutu puanı $\bar{x}$ =23.52 (Ss=8.77)'dir. Psikolojik sağlamlık ölçeği puanı $\bar{x}$ =90.16 (Ss=12.33), aile desteği alt boyutu puanı $\bar{x}$ =22.54 (Ss=4.39), akran desteği alt boyutu puanı $\bar{x}$ =17.03 (Ss=3.53), okul desteği alt boyutu puanı $\bar{x}$ =14.60 (Ss=3.83), uyum alt ölçeği puanı $\bar{x}$ =12.06 (Ss=2.52), mücadele azmi alt ölçeği puanı $\bar{x}$ =13.98 (Ss=3.53) ve empati alt ölçeği puanı $\bar{x}$ =9.96 (Ss=1.96)'dir. Ayrıca lise öğrencilerinin kariyer karar verme güçlüğü toplam ve alt boyut puanları ile psikolojik sağlamlığın toplam ve alt boyutları puanlarının çarpıklık

basıklık değerleri ±1.96 değerleri aralığında olduğu için verilerin normal dağılım olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin psikolojik sağlamlıkları ile kariyer karar verme güçlüğü alt boyutları ve ve toplam puanlarına ilişkin korelasyon değerlerinin sonuçları Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3.

Lise Öğrencilerin Psikolojik Sağlamlıklarnın Kariyer Karar Verme Güçlüğü Alt Boyutları ve Toplam Puanları ile Korelâsyon Değerleri

	Hazırlık Eksikliği	Bilgi Eksikliği	Tutarsız Bilgi	KKVG
Aile Desteği	.03	-.13**	-.13**	-.12*
Akran Desteği	-.05	-.14**	-.14**	-.15**
Okul Desteği	-.12*	-.18**	-.14**	-.19**
Uyum	-.10*	-.20**	-.13**	-.19**
Mücadele Azmi	-.25**	-.42**	-.39**	-.45**
Empati	.06	-.09	-.05	-.06
Psikolojik Sağlamlık	-.12**	-.32**	-.27**	-.32**

N=452, *p<.05,*p<.001 KKVG: Kariyer Karar Verme Güçlüğü

Tablo 3'te görüldüğü gibi psikolojik sağlamlık toplam puanı ile kariyer karar verme güçlüğü toplam puanı arasında negatif yönlü orta düzeyde ilişki vardır (r=-.32). Psikolojik sağlamlık toplam puanı ile kariyer karar verme güçlüğü hazırlık eksikliği alt boyutu arasında negatif yönlü düşük düzeyde ilişki (r=-.12), bilgi eksikliği alt boyutu arasında negatif yönlü orta düzeyde ilişki (r=-.32) ve tutarsız bilgi alt boyutu arasında da negatif yönlü düşük düzeyde ilişki olduğu görülmektedir (r=-.27).

Psikolojik sağlamlığın alt boyutlarına baktığımızda aile desteği ile kariyer karar verme güçlüğü toplam puanı arasında negatif yönlü düşük düzeyde ilişki (r=-.12), kariyer karar verme güçlüğü hazırlık eksikliği alt boyutu ile pozitif yönlü düşük düzeyde ilişki (r=.03), bilgi eksikliği alt boyutu ile negatif yönlü düşük düzeyde ilişki (r=-.13), tutarsız bilgi alt boyutu ile negatif yönlü düşük düzeyde ilişki vardır (r=-.13). Psikolojik sağlamlık akran desteği alt boyutu ile kariyer karar verme güçlüğü toplam puanı arasında negatif yönlü düşük düzeyde ilişki (r=-.15), kariyer karar verme güçlüğü hazırlık eksiği alt boyutu ile negatif yönlü düşük düzeyde ilişki (r=-.05), bilgi eksikliği alt boyutu ile negatif

yönlü düşük düzeyde ilişki)r=-.14) , tutarsız bilgi alt boyutu ile negatif yönlü düşük düzeyde ilişki olduğu görülmektedir (r=-.14). Psikolojik sağlamlık okul desteği alt boyutu ile kariyer karar verme güçlüğü toplam puanı arasında negatif yönlü düşük düzeyde ilişki (r=-.19), hazırlık eksikliği alt boyutu ile negatif yönlü düşük düzeyde ilişki (r=-.12), bilgi eksikliği alt boyutu ile negatif yönlü düşük düzeyde ilişki (r=-.18), tutarsız bilgi alt boyutu ile ise negatif yönlü düşük düzeyde ilişki olduğu görülmektedir (r=-.14). Psikolojik sağlamlık uyum alt boyutu ile kariyer karar verme güçlü toplam puanı arasında negatif yönlü düşük düzeyde ilişki (r=-.19), kariyer karar verme güçlüğü hazırlık eksikliği alt boyutu ile arasında negatif yönlü düşük düzeyde ilişki (r=-.10), bilgi eksikliği alt boyutu ile negatif yönlü düşük düzeyde ilişki (r=-.20) ve tutarsız bilgi alt boyutu ile arasında negatif yönlü düşük düzeyde ilişki olduğu görülmektedir(r=-.13). Psikolojik sağlamlık mücadele azmi alt boyutu ile kariyer karar verme güçlüğü toplam puanı arasında negatif yönlü orta düzeyde ilişki vardır (r=-.45). Psikolojik sağlamlık mücadele azmi alt boyutu ile kariyer karar verme güçlüğü hazırlık eksikliği alt boyutu arasında negatif yönlü düşük düzeyde ilişki (r=-.25), bilgi eksikliği alt boyutu ile negatif yönlü orta düzeyde ilişki (r=-.42) ve tutarsız bilgi alt boyutu ile arasında negatif yönlü orta düzeyde ilişki olduğu görülmektedir (r=-.39). Psikolojik sağlamlık empati alt boyutu ile kariyer karar verme güçlüğü toplam puanı arasında negatif yönlü düşük düzeyde ilişki vardır (r=.06). Psikolojik sağlamlık empati alt boyutu ile kariyer karar verme güçlüğü hazırlık eksikliği alt boyutu arasında pozitif yönlü düşük düzeyde ilişki(r=.06), bilgi eksikliği alt boyutu ile negatif yönlü ilişki (r=-.09), tutarsız bilgi alt boyutu ile negatif yönlü düşük düzeyde ilişki olduğu görülmektedir (r=-.05).

Öğrencilerin psikolojik sağlamlık alt ölçek puanlarının kariyer karar verme güçlüğü toplam puanları ile regresyon değerleri sonuçları tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4.

Lise Öğrencilerin Kariyer Karar Verme Güçlüğü Toplam Puanının Psikolojik Sağlamlık Alt Ölçek Puanları Tarafından Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Yordayıcı Değişken	B	Standart Hata	β	t	p
Sabit	132,179	7,051		18.747	.000
Aile Desteği	.154	.235	.032	.656	.512
Akran Desteği	-.530	.286	-.087	-1.853	.065
Okul Desteği	-.138	.267	-.025	-.518	.605
Uyum	-.215	.405	-.025	-.532	.695
Mücadele Azmi	-2.616	.297	-.429	-8.823	.000
Empati	.411	.507	.038	.811	.418

(R=.46, R^2= .21, F=19.484; p<.05)

Tablo 4'e göre psikolojik sağlamlığın kariyer karar verme güçlükleri üzerinde anlamlı düzeyde yordayıcı etkiye sahip olduğu görülmektedir (R=.46, R^2= .21, F=19.484; p<0.05).

Psikolojik sağlamlık aynı zamanda kariyer karar verme güçlüğündeki varyansın %21'ini açıklamaktadır. Buna ek olarak standardize edilmiş beta değerleri incelendiğinde mücadele azmindeki 1 puanlık değişimin. 43 puanlık bir değişime sebep olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin psikolojik sağlamlık alt boyutları puanları kariyer karar verme güçlüğü hazırlık eksikliği alt boyut puanlarının regresyon sonuçları Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5.

Lise Öğrencilerin Kariyer Karar Verme Güçlüğü Hazırlık Eksikliği Alt Boyut Puanlarının Psikolojik Sağlamlık Alt Ölçek Puanları Tarafından Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	Standart Hata	β	t	p
Sabit	37.336	1.756		21.26	.000
Aile Desteği	.128	.059	.113	2.191	.029
Akran Desteği	-.080	.071	-.057	-1.129	.259
Okul Desteği	-.085	.066	-.066	-1.286	.199
Uyum	-.081	.101	-.041	-.807	.420
Mücadele Azmi	-.353	.074	-.250	-4.786	.000
Empati	.282	.126	.111	2.233	.026

R=.29, R^2=.087, F=7,081 p<.05

Tablo 5 incelendiğinde psikolojik sağlamlığın kariyer karar verme güçlüklerinin hazırlık eksikliği alt boyutu üzerinde anlamlı düzeyde yordayıcı etkiye sahip olduğu görülmektedir (R=.29, R^2=.087, F=7,081 p<.05). Psikolojik sağlamlık aynı zamanda hazırlık eksikliğindeki varyansın %8,7'sini açıklamaktadır. Buna ek olarak standardize edilmiş beta değerleri incelendiğinde aile desteğindeki 1 puanlık bir değişimin hazırlık eksiliğinde .11 puanlık bir değişime, mücadele azmindeki 1 puanlık değişimin .25 puanlık bir değişime ve empatideki 1 puanlık bir değişimin hazırlık eksikliğinde .11 puanlık bir değişime sebep olduğu söylenebilir

Öğrencilerin psikolojik sağlamlık alt boyutlarının kariyer karar verme güçlüğü bilgi eksikliği alt boyutu puanları ile regresyon sonuçları tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6.

Lise Öğrencilerin Kariyer Karar Verme Güçlüğü Bilgi Eksikliği Alt Boyut Puanlarının Psikolojik Sağlamlık Alt Ölçek Puanları Tarafından Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	Standart Hata	β	t	p
Sabit	56.285	3.993		14.09	.000
Aile Desteği	.043	.133	.016	.321	.748
Akran Desteği	-.233	.162	-.069	-1.439	.151
Okul Desteği	-.097	.151	-.031	-.640	.522
Uyum	-.213	.229	-.045	-.928	.354
Mücadele Azmi	-1.294	.168	-.381	-7.703	.000
Empati	.032	.287	.005	.113	.910

$R=.42$, $R^2=.180$, $F=16.276$ $p<.05$

Tablo 6 incelendiğinde psikolojik sağlamlığın kariyer karar verme güçlüklerinin bilgi eksikliği alt boyutu üzerinde anlamlı düzeyde yordayıcı etkiye sahip olduğu görülmektedir ($R=.42$, $R^2=.18$, $F=16.276$, $p<.05$). Psikolojik sağlamlık aynı zamanda bilgi eksikliğindeki varyansın %18'ini açıklamaktadır. Buna ek olarak standardize edilmiş beta değerleri incelendiğinde, mücadele azmindeki 1 puanlık değişimin bilgi eksikliğinde .38 puanlık bir değişime sebep olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin psikolojik sağlamlık alt boyut puanlarının kariyer karar verme güçlüğü tutarsız bilgi alt boyut puanları ile regresyon sonuçları Tablo 7'de gösterilmiştir.

Tablo 7.

Lise Öğrencilerin Kariyer Karar Verme Güçlüğü Tutarsız Bilgi Alt Boyut Puanlarının Psikolojik Sağlamlık Alt Ölçek Puanları Tarafından Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	Standart Hata	β	t	p
Sabit	38.559	2.967		12.99	.000
Aile Desteği	-.017	.099	-.008	-.169	.866
Akran Desteği	-.216	.120	-.087	-1.797	.073
Okul Desteği	-.044	.112	.019	.393	.695
Uyum	-.079	.170	.023	.464	.643
Mücadele Azmi	-.969	.125	-.390	-7.766	.000
Empati	.097	.213	.022	.455	.650

R=.39, R^2=.157, F=13.864, p<.05

Tablo 7 incelendiğinde psikolojik sağlamlığın kariyer karar verme güçlüklerinin tutarsız bilgi alt boyutu üzerinde anlamlı düzeyde yordayıcı etkiye sahip olduğu görülmektedir (R=.39, R^2=.157, F=13.864, p<.05). Psikolojik sağlamlık aynı zamanda tutarsız bilgideki varyansın %15'ini açıklamaktadır. Buna ek olarak standardize edilmiş beta değerleri incelendiğinde, mücadele azmindeki 1 puanlık değişimin tutarsız bilgide. 39 puanlık bir değişime sebep olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre kariyer karar verme güçlüğü puanlarına ilişkin t testi sonuçları Tablo 8'de gösterilmiştir.

Tablo 8.

Öğrencilerin Cinsiyetlerine göre Kariyer Karar Verme Güçlüğü Puanlarına İlişkin T Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	$\bar{x}$	Ss	SD	t	p
Hazırlık Eksikliği	E	201	34.40	5.35	.38	-.35	.32
	K	251	34.57	4.69	.30	-.35	
Bilgi Eksikliği	E	201	31.92	11.69	.82	.60	.50
	K	251	31.24	12.19	.77	.60	
Tutarsız Bilgi	E	201	24.15	9.24	.65	1.38	.31
	K	251	23.01	8.35	.53	1.36	
KKVG	E	201	90.47	22.21	1.57	.81	.30
	K	251	88.82	20.91	1.32	.81	

KKVG: Kariyer Karar Verme Güçlüğü

Tablo 8'de görüldüğü gibi öğrencilerin cinsiyetine göre kariyer karar verme güçlüklerinde anlamlı fark bulunamamıştır. Kariyer karar verme güçlüğü toplam puanlarında erkek öğrencilerin puanları ($\bar{x}$ =90.47) kız öğrencilerin puanlarına ($\bar{x}$ =88.82) göre daha yüksektir. Ölçeğin alt boyutlarını ele aldığımızda hazırlık eksikliğinde kız öğrencilerin puanları ($\bar{x}$ =34.57) erkek öğrencilerin puanlarına ($\bar{x}$ =34.40) göre daha yüksektir.Bilgi eksikliği alt boyutunda erkek öğrencilerin puanları ($\bar{x}$ =31.92) kız öğrencilerin puanlarına ($\bar{x}$ =31.24) göre daha yüksektir. Tutarsız bilgi alt boyutunda erkek öğrencilerin puanları ($\bar{x}$ =24.15) kız öğrencilerin puanlarına ($\bar{x}$ =23.01) göre daha yüksektir.

Öğrencilerin sınıf düzeylerine göre kariyer karar verme güçlüğü puanlarına ilişkin tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 9'da gösterilmiştir.

Tablo 9.

Öğrencilerin Sınıf Düzeylerine göre Kariyer Karar Verme Güçlüğü Puanlarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

		N	X	Ss	F	p
Hazırlık	9	123	35.00	4.98		
Eksikliği	10	95	33.95	5.40	.91	.434
	11	104	34.23	4.54		
	12	130	34.62	5.00		
Bilgi	9	123	31.60	12.13		
Eksikliği	10	95	32.22	11.85	.33	.801
	11	104	31.86	12.21		
	12	130	30.71	11.75		
Tutarsız	9	123	23.85	9.45		
Bilgi	10	95	23.94	8.09	.79	.498
	11	104	23.97	8.97		
	12	130	22.51	8.41		
KKVG	9	123	90.46	22.39		
	10	95	90.13	21.03	.39	.764
	11	104	90.07	21.88		
	12	130	87.85	20.78		

KKVG: Kariyer Karar Verme Güçlüğü

Tablo 9'da görüldüğü gibi öğrencilerin sınıf düzeyine göre kariyer karar verme güçlüklerinde anlamlı fark bulunamamıştır. Kariyer karar verme güçlüğü toplam puanlarında genel ortalama ($\overline{x}$ =89.55) iken en fazla 9.sınıflar ($\overline{x}$ =90.46) puan almıştır. Ölçeğin alt boyutlarını ele aldığımızda hazırlık eksikliği alt boyutunda genel ortalama ($\overline{x}$ =34.49) iken en fazla puanı 9. sınıflar ($\overline{x}$ =35.00)puan alırken, bilgi eksikliği alt boyutunda genel ortalama ($\overline{x}$ =31.53) iken en fazla puanı 10. sınıflar ($\overline{x}$ =32.22) almıştır. Son olarak tutarsız bilgi alt boyutunda genel ortalama ($\overline{x}$ =23.51) iken en fazla 11. sınıflar ($\overline{x}$ =23.97) puan almıştır.

BÖLÜM V

TARTIŞMA VE YORUM

1. Öğrencilerin Kariyer Karar Verme Güçlüklerinin Toplam Puanlarının Alt Boyutları ve Psikolojik Sağlamlık Puanları ile Korelasyon Değerleri Sonuçlarına İlişkin Tartışma ve Yorumu:

Bu araştırmanın temel amacı kariyer karar verme güçlüğü ile psikolojik sağlamlık arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Araştırmanın amacı doğrultusunda öncelikle kariyer karar verme güçlüğü ve psikolojik sağlamlık arasındaki korelasyon incelenmiştir. Psikolojik sağlamlık toplam puanı ile kariyer karar verme güçlüğü toplam puanı arasında negatif yönlü orta düzeyde ilişki bulunmuştur. Bu da demek oluyor ki bireyin psikolojik sağlamlığı arttıkça kariyer karar verme güçlüğü de azalmaktadır. Kariyer karar verme güçlüğü toplam puanı ile en yüksek korelasyonu psikaolojik sağlamlığın alt boyutlarından mücadele azmi oluşturmaktadır. Psikolojik sağlamlık toplam puanı ile kariyer karar verme güçlüğü hazırlık eksikliği, tutarsız bilgi ve bilgi eksikliği alt boyutu ile arasında negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

Kariyer karar verme güçlüğü, bireyin kendisinden veya çevresindeki etmenlerden kaynaklanan, kendisine uygun olmayan mesleki kararı vermesine veya bu süreçten kaçınmasına sebep olan (Gati, Krausz ve Osipow, 1996) kariyer kararını verme sürecinden hemen önce veya kariyer kararını verme sürecinde karşılaştığı güçlükler olarak tanımlanır. Kariyer karar verme güçlüğü ve psikolojik sağlamlık arsında negatif yönlü orta düzeyde ilişki bulunmuştur. Psikolojik sağlamlık, zorlu yaşam olaylarına karşı uyum sağlayabilme yeteneği (Bonanno, 2004) olarak ifade edilirken bu bireyler yaşamlarında daha iyimser, hayata karşı daha üretken yaklaşımlar içerisinde olup hayal kırıklığı ve sıkıntılara karşı meydan okuyucu davranışlar sergilerler (Luthar, 2006). Ergenlik sürecinde de birçok gelişimsel krizden geçen ergen aynı zamanda kariyer karar verme güçlükleri ile baş başa kalır ve bununla başa çıkamadığı zaman da akademik olarak yıpranma, başarısızlık, uyum sağlayamama ve kişisel sıkıntılar gibi yaşantılar geçirebilir. Yukarıda belirtildiği gibi psikolojik sağlamlığı yüksek olan bireylerin problem çözebilme becerileri daha güçlü olduğu için bu tür güçlüklerle de baş etmede daha başarılı tutumlar sergilemesi, süreçten kaçmaması ve daha kısa sürede uyumu yakalayabilmesi beklenir. Bu araştırma Shin ve Kelly'nin (2015) araştırmasının sonuçlarını desteklemektedir. Psikolojik sağlamlık toplam puanı ile kariyer karar verme güçlüğü hazırlık eksikliği ve

tutarsız bilgi alt boyutları negatif yönlü düşük düzeyde, bilgi eksikliği alt boyutu ile negatif yönlü orta düzeyde ilişki bulunmuştur. Bu sonuçlar Shin ve Kelly'nin (2015) bilgi eksikliği ve tutarsız bilgi alt boyutları ve psikolojik sağlamlık arasında negatif yönlü güçlü düzeyde ilişki bulduğu sonuçları ile kısmen farklılık göstermektedir. Diğer yandan kariyer karar verme güçlüğü ölçeği toplam puanı ile psikolojik sağlamlık alt boyutları arasında negatif yönlü düşük düzeyde ilişki bulurken en fazla mücadele azmi ile negatif yönlü orta düzeyde bir ilişki bulunmuştur. Birey tehdit edici olaylarla yüz yüze geldiği zamanlarda psikolojik sağlamlığı artmaktadır (Masten, 2011). Kariyer karar verme güçlüğü de bireyin geleceğini planlama, gelecekteki sosyal statüsünü belirleme gibi önem taşıyan konulardaki süreçlere işaret ettiği için birey daha fazla mücadeleci tutum geliştirmesi gerekmiş olabilir. Nitekim McMahon (2007), psikolojik sağlamlığı olan bireylerin kariyer karar verme görevlerini yerine getirmek için disiplinli olma, başarı ve başarısızlıkları için sorumluluk alma ve yeni stratejiler geliştirme eğiliminde olduğunu ifade etmiştir. Literatür karar verme güçlüğü yaşayan bireylerin psikolojik sağlamlığına odaklı danışmanlık yapılmasının yardımcı olabileceğini belirtmektedir.

2. Öğrencilerin Kariyer Karar Verme Güçlükleri Toplam ve Alt Boyutlarının Psikolojik Sağlamlık ile Regresyon Değerleri Sonuçlarına İlişkin Tartışma ve Yorumu:

Regresyon analizinin sonuçlarına göre psikolojik sağlamlığın kariyer karar verme güçlüğü puanlarını % 21 düzeyinde açıkladığı görülmüştür. Yani psikolojik sağlamlık kariyer karar verme güçlükleri düzeyi üzerinde önemli bir faktördür. Kariyer karar verme güçlüğü ile ilgili daha önce yapılan çalışmalarda negatif kişilik özellikleri üzerinde daha fazla çalışma yürütülmüştür. Örneğin kariyer karar verme güçlüğü ile düşük yetkinlik beklentisi, dağınık ego kimlik statüsü (Morgan ve Ness, 2003), kaygı, olumsuz benlik algısı, negatif düşünme, aşırı mükemmeliyetçilik (Gati ve ark, 2011), akılcı olmayan inançlar (Bacanlı, 2012) ile ilişkili olduğunu bulunmuştur. Ancak son yapılan çalışmalar daha fazla pozitif kişilik özellikleri üzerinde yapılmıştır. Örneğin kariyer karar verme güçlüğü ile duygusal istikrar (Albion ve Fogarty, 2002), kişisel ve motivasyonel değişkenler (Pecjak ve Kosair, 2007), karar verme öz yetkinlikleri, kariyer iyimserliği (Coon, 2008), duygusal zeka (Di Fabio, Palazzeschi, ve Bar-Onn 2012), sosyal destek (Öztemel, 2013), benlik saygısı (Şekerli, 2016) ile ilişkili olduğu bulunmuştur. Pozitif psikoterapinin kavramlarından olan psikolojik sağlamlık yukarıda bahsedilen tüm pozitif kişilik özellikleri ile ilişkili olup, zorlu durumlarla baş etme gücü anlamına gelir. Bireyin riskli durumlarda uyumu sağlayabilmesi psikolojik sağlamlığın göstergesi olarak ele

aldığımızda kariyer karar verme güçlüğü de bireyin baş etmesi gereken güçlükleri içerir. Çünkü birey kariyer kararını vermenin öncesinde ve karar verme sürecinde yeterli ve doğru bilgiye sahip değilse aynı zamanda motivasyonu yetersiz ise çevrenin beklentisi, geleceğe yönelik kaygılar, alternatiflerinin bilgisinden yoksun olma gibi durumlarla başa çıkmakta zorlanacaktır. Bu da psikolojik sağlamlığı düşük bireylerin kariyer karar verme güçlükleri ile başa çıkmada daha fazla güçlük yaşayacağı anlamına gelmektedir. Bu yüzden araştırmanın sonucuna göre pozitif kişilik özelliklerine yoğunlaşmak danışmanlara kariyer karar verme güçlüğüne yönelik müdahaleler geliştirmesine yardımcı olacaktır.

Kariyer karar verme güçlüğü alt boyutlarına baktığımızda ise psikolojik sağlamlığın bilgi eksikliği düzeyi üzerinde daha fazla etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Psikolojik sağlamlık kariyer karar verme güçlüğünün bilgi eksikliği bağlamında önemlidir. Çünkü öğrenci bu sayede kendisi ve meslekler hakkında daha hızlı ve tam olarak bilgi toplayabilir. Psikolojik sağlamlığı yüksek olan bireyler üzerinde yapılan araştırmalarda iç kontrol odağı, akademik performansın gelişmiş olması, problemlerle başa çıkabilme yetenekleri, özgüven (Kohler, 1993), zeka, dil öğrenebilme yeteneği, okuma yeteneği, sosyalleşme (Werner, 1989) gibi özelliklerin koruyucu faktör olduğunu ortaya çıkarmıştır. Bu özelliğe sahip bireyler kendini ve meslekleri tanıma konusunda daha girişken olurlar. Ergenlik döneminde kişiliği ve sınırları üzerinde genel bir keşif yapan ergen kendinin zayıf ve güçlü yönlerini, ilgi, yetenek ve değerlerini daha iyi bilir ve böylece kariyer seçenekleri ile aralarında uyumlu bağlar kurar. Ayrıca hangi bilgi kanallarından faydalanabileceğini ve güvenilir bilgiye ulaşacağını bilir.

3. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Kariyer Karar Verme Güçlükleri Toplam ve Alt Boyutları Sonuçlarına İlişkin Tartışma ve Yorumu:

Araştırmada elde edilen diğer bulguya göre lise çağındaki ergenlerin cinsiyetlerine göre kariyer karar verme güçlükleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bu da öğrencilerin sahip olduğu cinsiyete göre kariyer karar verme güçlüklerinde artma ya da azalma olmadığı anlamına gelmektedir. Kız ve erkek öğrencilerin aynı düzeyde kariyer karar verme güçlüğü yaşadığını göstermektedir. Albion (2000), Kleiman ve ark. (2014) ve Mutlu'nun (2011) çalışmalarında cinsiyet ve kariyer karar verme güçlüğü ölçeği toplam puanı arasında anlamlı fark bulamamışlardır. Ayrıca bu bulgu Akkoç (2012), Karaca (2013) Kırdök ve Harman (2017), Harman (2017), Şahin (2017), Fidan (2019) çalışmalarıyla paralellik göstermektedir. Diğer yandan araştırmanın

bulguları bazı araştırma bulguları ile çelişmektedir. Bazı araştırmalara göre kızlar erkeklerden daha fazla kariyer karar verme güçlüğü yaşarken (Başkal, 2009; Zhou ve Santos, 2007) bazı araştırmalarda da erkeklerin kızlardan daha fazla kariyer karar verme güçlüğü yaşadığı bulgularına ulaşılmıştır (Bacanlı, 2012; Creed ve Yin, 2006; Gökçe ve Traş 2017). Başkal (2009) kız öğrencilerin erkeklerden daha fazla mesleki kaygıya sahip olmasının nedenini olarak daha duygusal olmalarından kaynaklandığını ifade etmiştir. Diğer yandan Bacanlı (2012) erkek öğrencilerin kız öğrencilerden daha fazla kariyer karar verme güçlüğü yaşadığını, bunun nedeni olarak da erkeklere yüklenen toplumsal roller, daha fazla para kazandıran ve daha yüksek statüdeki meslekleri edinmelerini beklemelerine yönelik yapılan baskıya bağlamıştır. Bu araştırmada cinsiyete göre öğrencilerin kariyer karar verme güçlüğü puanlarında anlamlı bir fark bulunamamış olmasının nedeni olarak kadın ve erkek toplumsal rollerin değişmesi, mesleklere yönelik cinsiyetçi bakış açılarının eskiye nazaran değişmesinden dolayı her iki cinsiyette de benzer oranda kariyer karar verme güçlüğü yaşanıyor olmasından olabilir.

4. .Öğrencilerin Sınıf Düzeylerine Göre Kariyer Karar Verme Güçlükleri Toplam ve Alt Boyutları Sonuçlarına İlişkin Tartışma ve Yorumu:

Araştırmanın son sorusuna baktığımızda lise öğrencilerinin kariyer karar verme güçlüğü ölçeği toplam puanı ile sınıf düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Sınıf düzeyi arttıkça kariyer karar verme güçlüklerinin düzeyinde bir artma ya da azalma olmadığı anlamına gelmektedir. Bu bulguların sonuçları sınıf düzeyi ve yaş yükseldikçe kariyer karar verme güçlüğünün azaldığı yönündeki çalışmalarla (Bacanlı, Eşici ve Özünlü 2013; Gati ve Saka 2001; Tien 2001;2005) çelişmektedir. Bunun nedeni kariyer karar verme güçlüğünün, öğrencilerin meslek seçimine yönelik bu aşamada sürekli sınav siteminin değişmesinin yarattığı stres ve belirsizliğin hissediliyor olabilmesi olabilir. Bu nedenle öğrencilerin kariyer karar verme güçlükleri ile sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir fark oluşmamış olabilir.

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmadan elde eden bulgulara göre sonuçlar ele alınmış ve sonuçlar doğrultusunda önerilerde bulunulmuştur.

6.1. Sonuçlar

1. Araştırmanın bulgularına göre, psikolojik sağlamlık ile kariyer karar verme güçlüğü arasında negatif yönlü orta düzeyde bir ilişki olduğu bulunmuştur. Psikolojik sağlamlıkla kariyer karar verme güçlüğünün alt boyutları arasındaki ilişkiye baktığımızda; hazırlık eksikliği ve tutarsız bilgi alt boyutu ile negatif yönlü zayıf bir ilişki olduğu, bilgi eksikliği alt boyutu ile negatif yönde orta düzeyde bir ilişki olduğu bulunmuştur.
2. Kariyer karar verme güçlüğü ölçeği toplam puanı ile psikolojik sağlamlık alt boyutları arasında negatif yönlü zayıf bir ilişki olduğu bulunurken mücadele azmi ile negatif yönlü orta düzeyde bir ilişkinin olduğu bulunmuştur.
3. Psikolojik sağlamlık kariyer karar verme güçlüğünü yordamaktadır.
4. Kariyer karar verme güçlüğünün alt boyutları psikolojik sağlamlık tarafından yordanmaktadır. Araştırmanın bulgularına göre psikolojik sağlamlığın bilgi eksikliği alt boyutunu yordama gücü daha yüksektir.
5. Araştırmanın bulgularına göre lise çağına denk gelen ergenlerin cinsiyete göre kariyer karar verme güçlüklerinde anlamlı bir fark yoktur. Kariyer karar verme güçlüğünün alt boyutlarına göre hazırlık eksikliği alt boyutunda kız öğrencilerin puanları erkek öğrencilere göre daha yüksektir. Bilgi eksikliği ve tutarsız bilgi alt boyutlarında ise erkek öğrencilerin puanı kız öğrencilerin puanlarına göre daha yüksektir.
6. Araştırmanın bulgularına göre lise çağına denk gelen ergenlerin sınıf düzeylerine göre kariyer karar verme güçlüklerinde anlamlı bir fark yoktur.

6.2. Öneriler

6.2.1. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

1. Araştırma bulgularına Adana ili merkez ilçelerinde öğrenim gören Anadolu Lisesi öğrencileri ile ulaşılmıştır. Bu ve buna benzer çalışmalar farklı illerde ve Adana'nın farklı okullarında yapılabilir. Ayrıca araştırmanın farklı okul türlerinde (fen ve sosyal bilimler liseleri, mesleki teknik ve Anadolu liseleri, imamhatip liseleri vb) yapılması sonuçlar arasındaki farklılıkları sunabilir.
2. Araştırm lise öğrencilerin kariker karar verme güçlükleri ile psikolojik sağlamlıkları arasındaki ilişkileri üzerine yapılmıştır, aynı araştırma üniversite öğrencileri üzerinde de gerçekleştirilebilir.
3. Araştırmanın sonucuna göre psikolojik sağlamlığın kariyer karar verme güçlüklerini yordayıp yordamadığı araştırılmıştır. Başka bir araştırmada psikolojik sağlamlık ve kariyer karar verme güçlüklerini etkileyebilecek farklı değişkenler eklenerek ikisi arasındaki ilişkideki aracı değişkenlerin rolü incelenebilir.

6.2.2. Uygulayıcılara Yönelik Öneriler

1. Araştırmanın sonuçlarına göre lise öğrencilerinin kariyer karar verme sürecinde psikolojik sağlamlığın önemli bir faktör olduğu bulunmuştur. Bu nedenle öğrencilerin psikolojik sağlamlıklarının desteklenmesi gerekmektedir. Öğrencilerin yaşamış olduğu riskli durumları, dezavantajlı duruma sokabilecek yaşantı veya özellikleri göz önüne alarak sahip olduğu güç kaynakları ve yeteneklerini işe koşmaya yönelik güçlendirme çalışmaları yapılması katkı sağlayabilir. Okul psikolojik danışmanlarının yapacağı kariyer danışmanlıklarında bunu göz önünde bulundurmaları önemlidir.
2. Özellikle risk grubu öğrencilerin psikolojik sağlamlık düzeyi göz önüne alınarak öğrencilere yapılacak olan kariyer danışmanlığının bireyselleştirilmesi, bireye özgü kaynaklara vurgu yapılması önemlidir.Bu nedenle öğrencilerin okuldan destek kaynaklarını çeşitlendirip, mücadele azminini destekleyecek etkinliklere yer vermesi katkı sağlayabilir.
3. Yapılan sınıf etkinliklerinde akran desteğini geliştirecek çalışmalara yer verilmesi sınıf içi dinamiği güçlendirmesi hem de psikolojik sağlamlığını

desteklemesi açısından önemlidir. Bu anlamda akran desteğini arttıracak sınıf ve grup rehberliği etkinlikleri düzenlenebilir.

4. Öğrencilerin ebeveynleri de bu süreçlere dahil ederek verilecek aile eğitimlerinde öğrencinin psikolojik sağlamlığını güçlendirecek, aile desteğini arttıracak çalışmalara yer verilebilir.
5. Öğrencilerin kariyer karar verme güçlüklerini azaltmak için kendini ve meslekleri tanıma, mesleklere yönelik bilgi toplayacağı doğru kaynakları tanıtma, işlevsel olmayan inançlar yerine olumlu düşünme becerilerini geliştirme, motivasyonunu arttırma, öğrencileri baskı uygulayan ve dışsal çatışma yaşadığı kaynaklarla başa çıkmaya yönelik güçlendirilmesi alanlarında bireysel görüşmeler, grup çalışmaları ve sınıf etkinlikleri çoğaltılabilir.

KAYNAKÇA

Akduman, G. Karahan, G. Solmaz, M. (2018). İletişim Becerileri Üstünde Empati Ve Psikolojik Sağlamlığın Etkisi. *Finans Ekonomi Ve Sosyal Araştırmalar Dergisi (Fesa*), 3 (4), 765-775.

Albion, M. J. (2000). Career Decision Making Difficulties Of Adolescent Boys And Girls (Doctoral Dissertation, Australian Council For Educational Research). *Australian Journal Of Career Development,* 9,(2).

Amir, T., & Gati, I. (2006). Facets of career decision-making difficulties. *British Journal of Guidance and Counselling*, 34, 483–503.

Arslan, C., Hamarta E., Kesici, Ş. (2008) İlköğretim Öğrencilerinin Anne Baba Tutumları Ve Rehberlik İhtiyaçlarının Mesleki Karar Verme Zorluklarını Yordaması. *İlköğretim Online*, 7(2), 361-367.

Atik, E. L. (2013). *Liseli Ergenlerde Bağlanma Stilleri Ve Psikolojik Sağlamlık Düzeyleri Arasındaki İlişkide Öz-Yansıtma Ve İçgörünün Rolü*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Bilim Üniversitesi, İstanbul.

Aydın, Ç. (2014). *Üniversite Öğrencilerinde Kariyer Kararsızlığının Özsaygı, Denetim Odağı ve Mükemmeliyetçilik Bakımından İncelenmesi.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Aydın, E. (2018). *Çocukluk Çağı Travmatik Yaşantılarının Psikolojik Sağlamlık Ve Depresyon Belirtileri Üzerine Etkisi,* Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Aydoğdu, T. (2013). *Bağlanma Stilleri, Başa Çıkma Stratejileri İle Psikolojik Dayanıklılık Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.

Bacanlı, F. Eşici, H. Ve Özünlü, M. B. (2013). Kariyer Karar Verme Güçlüklerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Dergisi,* 5(40), 198-211.

Bacanlı, F. (2005). Kişisel Kararsızlık Ölçeği. (Ed: Y. Kuzgun ve F. Bacanlı) *Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlıkta Kullanılan Ölçme Araçları ve Programlar Dizisi: PDR'de Kullanılan Ölçekler.* (ss.109-140) Ankara: Nobel.

Bacanlı, F. (2008). *Career decision-making difficulties of Turkish adolescents.* Paper presented at Counseling International Perspective: Global Demands and Local Needs, Bahçeşehir University, Istanbul, Turkey.

Bacanlı, F. (2012). Kariyer Karar Verme Güçlükleri Ve Meslek Seçimine İlişkin Akılcı Olmayan İnançların İlişkisi. *Türk Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Dergisi*, 4(37), 86-95.

Bacanlı, F., & Hamamcı, Z. (2015). Lise Öğrencileri İçin Kariyer Karar Verme Güçlükleri Ölçeği'nin Faktör Yapısının Ve Güvenirliğinin Yeniden İncelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 13(2).

Bacanlı, F., & Öztemel, K. (Nisan, 2017). *Kariyer Karar Verme Güçlükleri Ölçeğinin genç yetişkin örnekleminde faktör yapısının ve güvenirliğinin incelenmesi.* 26. Uluslararası Eğitim Bilimleri Kongresi'nde sunulmuş bildiri, Antalya.

Bacanli, F. (2016). Career Decision-Making Difficulties Of Turkish Adolescents. *International Journal For Educational And Vocational Guidance*, 16(2), 233-250.

Bahadır, Emel (2009), *Sağlıkla İlgili Fakültelerde Eğitime Başlayan Öğrencilerin Psikolojik Sağlamlık Düzeyleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Başak E. B. (2012). *Düşük Gelirli Ailelerden Gelen Üniversite Öğrencilerinin Öz Duyarlılık, Sosyal Bağlılık Ve İyimserlik İle Psikolojik Dayanıklılık Düzeyleri Arasındaki İlişkiler.* Yayımlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

Başkal, S. (2009). *Anadolu, Fen Ve Genel Liselerde Eğitim Alan Son Sınıf Öğrencilerinin Bir Üst Öğrenime Geçişte Meslek Seçimi İle İlgili Yaşadıkları Kaygıların Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi (Muğla İli Örneği).* Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.

Bonanno, G. A. (2004). Loss, Trauma, And Human Resilience: Have We Underestimated The Human Capacity To Thrive After Extremely Aversive Events? *American Psychologist*, 59, 20–28.

Boysan, M., & Kagan, M. (2016). Associations Between Career Decision-Making Difficulties, Maladaptive Limitedness Schemas, Sleep Quality, And Circadian Preferences Among Turkish College Students. Sleep And Hypnosis: *A Journal Of Clinical Neuroscience And Psychopathology*, 18(4), 97-110.

Bullock-Yowell, E. Mcconnel, E. Schedın, E.A. (2014). Decided And Undecided Student; Career Self-Efficacy Negative Thinking And Decision Making-Difficulties. Nacada *Journal Volune* 34(1)

Bumphus, Aileen T. (2008), *The Emotional Intelligence And Resilience Of School Leaders:An Investigation Into Leadership Behaviours*. The University Of Southern Missisipi.

Burt, Joanne (2007), *An Examination Of The Relationship Between Trait-Based Emotional Intelligence And Psychological Resilience In Youth With Asperger's Disorder.* University Of Calgary.

Chartrand, J. M., Rose, M. L., Elliot, T. R., Marmarosh, C., & Caldwell, C. (1993). Peeling back the onion: Personality, problem solving, and career decision making style correlates of career indecision. *Journal of Career Assessment,* 1, 66-82.

Chen, L. S., & Liew, S. A. (2015). *Factors Influencing Career Decision-Making Difficulties Among Graduating Students From Malaysian Private Higher Educational Institutions.* In Proceedings Of 8th Asia-Pacific Business Research Conference. Proceedings Of 8th Asia-Pacific Business Research Conference,(February).

Chung, H. (2008). *Resilience And Charachter Strenghts Among College Student*. University Of Arizona, Arizona.

Conger, R.D. Ve Conger, K.J. (2002). Resilience İn Midwestern Familios: Selected Findings, From The First Decade Of A Prospective, Longitudial Study. *Journal Of Marriage Family.* 64: 361-373

Coşkun, Y. D. Garipağaoğlu, Ç., & Tosun, Ü. (2014). Analysis Of The Relationship Between The Resiliency Level And Problem Solving Skills Of Universitystudents. *Procedia-Social And Behavioral Sciences*, 114, 673-680.

Çataloğlu, B. (2011). *Madde Kullanan Ve Kullanmayan Ergenlerin Psikolojik Sağlamlık Ve Aile İşlevleri Açısından Karşılaştırılması.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Deniz, M. E. , Özer, E. (2014). An Investigation Of University Students' Resilience Level On The Wiew Of Trait Emotional Eq. *Elementary Education Online*. 13.4, 1240-1248.

Di Fabio, A., Palazzeschi, L., & Bar-On, R. (2012). The Role Of Personality Traits, Core Self-Evaluation, And Emotional Intelligence in Career Decision-Making Difficulties. *Journal Of Employment Counseling,* 49(3), 118-129.

Doğan, H., & Bacanli, F. (2012). The Effect Of A Career Decision-Making Group Guidance Program On Career Decision-Making Difficulties. Energy Education Science And Technology Part B: Social And Educational Studies, *Special Issue,* 1, 912-916.

Durak, M. (2002). *Deprem Yaşamış Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Belirtilerini Yordamada Psikolojik Dayanıklılığın Rolü.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.

Eisenberg, M. E., Ackard, D. M., & Resnick, M. D. (2007). Protective Factors And Suicide Risk İn Adolescents With A History Of Sexual Abuse. *The Journal Of Pediatrics*, 151(5), 482-487.

Eminağaoğlu, N. (2006). *Güç Koşullarda Yaşayan Sokak Çocuklarında Dayanıklılık (Sağlamlık).* Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Eraslan, Ö. (2014). *Üniversite Öğrencilerinde Psikolojik Sağlamlık İle Depresif Belirtiler Ve Yaşam Memnuniyeti Arasındaki İlişkide Benlik Saygısı, Pozitif Dünya Görüşü Ve Umudun Aracı Rolünün İncelenmesi.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sbe, Ankara.

Erdoğan, E. (2015). Tanrı Algısı, Dini Yönelim Biçimleri Ve Öznel Dindarlığın Psikolojik Dayanıklılıkla İlişkisi: Üniversite Örneklemi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi.* 12 (29) .

Erikson, E. H. (1968). *Identity, youth, and crisis.* New York, NY: W. W. Norton.

Eryılmaz, A., Mutlu, T. (2017). Yaşam Boyu Gelişim Yaklaşımı Perspektifinden Kariyer Gelişimi Ve Ruh Sağlığı. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar,* 9(2), 227-249.

Esen-Aktay, T. (2010). *Risk Altındaki Ortaöğretim 9. Ve 10. Sınıf Öğrencilerinin Kendini Toparlama Güçlerinin İncelenmesi.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Farkas, D. Ve Orosz, G. (2015). Ego-Resiliency Reloaded: A Three-Component Model Of General Resiliency. *Plos One.* 10 (3).

Fidan, V. (2019), *Meslek Seçiminde Kariyer Karar Verme Zorlukları: İzmir İlindeki Denizcilik Meslek Liseleri İle Diğer Liselerdeki Son Sınıf Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma,* Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

Gati, I., & Saka, N. (2001). High school students' career related decision-making difficulties. *Journal of Counseling and Development. 79,* 331-340.

Gati, I., Gadassi, R., Saka, N., Hadadi, Y., Ansenberg, N., Friedmann, R.ve Asulin-Peretz, L. (2011). Emotional and personality-related aspects of career decisionmaking difficulties: facets of career indecisiveness. *Journal of Career Assessment*. *19*(1), 3-20.

Gati, I., Krausz, M., & Osipow, S. H. (1996). A taxonomy of difficulties in career decision-making. *Journal of Counseling Psychology, 43*, 510–526.

Gati, I., Osipow, S. H., Krausz, M., & Saka, N. (2000). Validity Of The Career Decision-Making Difficulties Questionnaire: Counselee Versus Career Counselor Perceptions. *Journal Of Vocational Behavior*, *56*(1), 99-113.

Gati, I., Ryzhik, T., & Vertsberger, D. (2013). Preparing Young Veterans For Civilian Life: The Effects Of A Workshop On Career Decision-Making Difficulties And Self-Efficacy. *Journal Of Vocational Behavior, 83*(3), 373-385.

Gizir C. A.(2007). Psikolojik sağlamlık, risk faktörleri ve koruyucu faktörler üzerine bir derleme çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3: 113-128.

Gizir, C. A. (2004). *Academic Resilience: An İnvestigation Of Protective Factors Contributing To The Academic Achievement Of Eight Grade Students İn Poverty.* Yayımlanmamış Doktora Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Gizir, C. A. Ve Aydın, G. (2006). Psikolojik Sağlamlık Ve Ergen Gelişim Ölçeğinin Uyarlanması: Geçerlilik Ve Güvenirlik Çalışmaları. *Türk Pdr Dergisi*. *3*(26), 87-99.

Goldstein, S., & Brooks, R. (2013). Why study resilience? In S. Goldstein, & R. Brooks (Eds.), *Handbook of resilience in children* (Second Edition, pp. 3–16). New York: Springer Science + Business Media.

Gooding, P. A.; Hurst, A.; Johnson, J. Ve Tarrier, N. (2012). Psychological Resilience İn Young And Older Adults. *International Journal Of Geriatric Psychiatry*, *27*(3), 262-270.

Gökçe, Z., & Traş, Z. (2017). Lise Öğrencilerinin Kariyer Karar Verme Güçlükleri Ve Ego Kimlik Statülerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi. *15*(1),58-69.

Gündaş, A. Ve Koçak, R. (2015). Lise Öğrencilerinde Psikolojik Sağlamlığın Yordayıcısı Olarak Benlik Kurgusu. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 8 (41).

Gürgan, U. (2006). *Grupla psikolojik danışmanın üniversite öğrencilerinin yılmazlık düzeyine etkisi.* Yayımlanmamış doktora tezi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Harman, E. Kırdök O, (2018). Lise öğrencilerinin denetim odaklarına göre mesleki olgunluklarının kariyer karar verme güçlüklerini yordama gücü. *Journal Of Human Seciences*, 15(3).

Herr El, Cramer Sh, Niles Sg (2004) *Career Guidance And Counseling Through The Life-Span* (6th Ed.). Pearson Education, Boston.

Johnson, J. L. (1999). Commentary: Resilience as transactional equlibrium. In M. D. Glantz & J. L. Johnson (Eds), *Resilience and development: Positive life adaptations* (pp.225-228). New York: Kluwer Academic/Plenum Publishers.

Kaner, S , Baayraklı, H . (2010). Aile Yılmazlık Ölçeği: Geliştirilmesi, Geçerliği ve Güvenirliği. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, *11* (02), 47-66.

Karaırmak, Ö. (2006) Psikolojik Sağlamlık, Risk Faktörleri Ve Koruyucu Faktörler. *Türk Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Dergisi 3*(26), 132-142

Karaırmak, Ö. (2007). *Deprem Yaşamış Bireylerde Psikolojik Sağlamlığa Etki Eden Kişisel Faktörlerin Incelenmesi: Bir Model Test Etme Çalışması*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Ankara.

Karaırmak, Ö., & Çetinkaya, R. S. (2009, Ekim). Deprem Deneyimini Yaşamış Yetişkinlerin Bağlanma Stilleri Ve Psikolojik Dayanıklılıkları Arasındaki İlişki. *XVIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı Sempozyumunda Sunulmuş Bildiri*, İzmir.

Kaya, İ. (2015). *Ergenlerin Çocukluk Dönemi İstismar Yaşantıları İle Davranış Problemleri Ve Psikolojik Sağlamlıkları Arasındaki İlişkinin İncelenmesinde Otomatik Düşünceler Ve Bilişsel Duygu Düzenleme Stratejilerinin Aracı Rolü.* Yayımlanmamış Doktora Tezi. Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Kaya, N.G. (2007) *The Role Of Self-Esteem, Hope And External Factors in Predicting Resilience Among Regıonal Boarding Elementary School Students.* Unpublished Master Thesis, Middle East Technical University, Ankara.

Kesici, Ş. (2007). Ortaöğretim Öğrencilerinin Anne Baba Tutumlarının Ve Rehberlik İhtiyaçlarının Mesleki Karar Verme Zorluklarını Yordaması. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 18,* 329-340.

Kesici, Ş., Hamarta, E. Ve Arslan, C. (2008). İlköğretim Öğrencilerinin Anne Baba Tutumları Ve Rehberlik İhtiyaçlarının Mesleki Karar Verme Zorluklarını Yordaması. *İlköğretim Online,* 7(2).

Kılıç, Ş. D. (2014). *Üniversite Öğrencilerinin Yalnızlık Ve Psikolojik Dayanıklılıklarının İncelenmesi,* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.

Kırdök, O. Harman E. (2017) Lise Öğrencilerinin Denetim Odaklarına Göre Mesleki Olgunluklarının Kariyer Karar Verme Güçlüklerini Yordama Gücü Universal *Journal Of Educational Research* 6.2 (2018) 242 - 248.

Kırdök, O. Korkmaz, (2018). Dimensions of personality and emotional intelligence as predictors of high school students' career decision difficulties. *Academic Journals,* Vol. 13(12).

Kleiman, T., Gati, I., Peterson, G. W., Sampson, J. P., Reardon, R. C., Ve Lenz, J. G., (2004). Dysfunctional Thinking And Difficulties İn Career Decision Making. *Journal Of Career Assessment, 12,* 312- 331.

Koç Yıldırım, P. (2014). *Ergenlerde Psikolojik Dayanıklılık İle Benlik Kurgusu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Kohler, P. (1993). Best Practices in Transition: Substantiated Or İmplied? *Career Development For Exceptional Individuals, 16,* 107-12

Koumoundourou, G., Tsaousis, I., & Kounenou, K. (2011). Parental İnfluences On Greek Adolescents' Career Decision-Making Difficulties: The Mediating Role Of Core Self-Evaluations. *Journal Of Career Assessment, 19*(2), 165-182.

Kurt, N. (2011). *Çevik Kuvvet Personelinin Stresle Başa Çıkma Tutumları, Psikolojik Dayanıklılıkları Ve İş Doyumu Düzeyleri*. Yayımlanmaış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Kuzgun, Y. (2009). *Meslek Rehberliği Ve Danışmanlığına Giriş* (4. Bs). Ankara: Nobel Yayınevi.

Kuzgun, Y. (2014). *Meslek Gelişimi Ve Danışmanlığı*. Nobel Yayınları. Ankara.

Lam, M. (2016). *Effects Of A Career Course On Students' Career Decision-Making Self-Efficacy,* Indecision And Difficulties. Doctoral Dissertation, University Of Nottingham Malaysia Campus.

Lam, M., & Santos, A. (2017). The İmpact Of A College Career Intervention Program On Career Decision-Making Self-Efficacy, Career Indecision And Decision-Making Difficulties. *Journal Of Career Assessment.*

Leak, G., Williams, D. (1991). Relationship Between Social Interest And Perceived Family Environment. *Individual Psychology*, *47*, 159-165.

Lease, S. H. (2004). Effect Of Locus Of I Control, I Work I Knowledge, I And Mentoring On Career Decision-Making Difficulties: Testing The Role Of Race And Academic İnstitution. *Journal Of Career Assessment*, *12*, 239–254.

Lee, J. H.; Nam, S. K.; Kim, A.; Kim, B.; Lee, M. Y. Ve Lee, S. M. (2013). Resilience: A Meta-Analytic Approach. *Journal Of Counseling & Development*, *91*(3), 269-279.

Leung, S. A., Hou, Z. J., Gati, I., & Li, X. (2011). Effects Of Parental Expectations And Cultural-Values Orientation On Career Decision-Making Difficulties Of Chinese University Students. *Journal Of Vocational Behavior*, *78*(1), 11-20.

Li, M.; Xu, J.; He, Y. Ve Wu, Z. (2012). The Analysis Of The Resilience Of Adults One Year After The 2008 Wenchuan Earthquake. *Journal Of Community Psychology*, *40*(7), 860-870.

Luthar, S. S. (2006). Resilience İn Development: A Synthesis Of Research Across Five Decades. In D. Cicchetti & D. J. Cohen (Eds.), *Developmental Psychopathology: Risk, Disorder, And Adaptation* (Pp. 740–795). New York, Ny: Wiley.

Luthar, Suniya S. (1991), "Vulnerability And Resilience: A Study Of High-Risk Adolescents" , *Child Development*, *62*, 600-616.

Magno, C., Parinas, N. Ve Mamauag, M. (2008). The Influence Of Self-Mastery On Building A Model Of Resiliency. Philippine *Journal Of Counseling Psychology, 10* (1), 1 – 22.

Masten , Ann S. ve Obradovic, Jelena (2006), "*Competence and Resilience in Development",* Ann. N. Y. Acad. Sci.1094, 13-27.

Masten, A. S. (1994). Resilience in individual development: Successful adaptation despite risk and adversity. In M.C. Wang & E.W. Gordon (Eds.), *Educational resilience in inner-city America: Challenges and prospects* (pp. 3-25). Hillsdale, NJ: Erlbaum.

Masten, A. S. (2001). Ordinary Magic: Resilience Processes İn Development. *American Psychologist, 56*(3), 227-238

Masten, A. S. Reed, M. J. (2002). Resilience İn Development. In C. R. Snyder S. J. Lopez (Eds.), *The Handbook Of Positive Psychology* (Pp. 74- 88). Oxford University Press.

Masten, A. S., & Coatsworth, J. D. (1998). The Development Of Competence İn Favorable And Unfavorable Environments: Lessons From Research On Successful Children. American Psychologist, *53*(2), 205-220.

Mau, W. C. (2001). Assessing Career Decision-Making Difficulties: A Cross-Cultural Study. *Journal Of Career Assessment, 9*(4), 353-364.

Mcmahon, B. J. (2007). Resilience Factors And Processes: No Longer At Risk. The Alberta *Journal Of Educational Research, 53,* 127–142.

Mersky, J. P., & Topitzes, J. (2010). Comparing Early Adult Outcomes Of Maltreated And Non-Maltreated Children: A Prospective *Longitudinal İnvestigation. Children And Youth Services Review, 32*(8), 1086-1096.

Morgan, T., & Ness, D. (2003). Career Decision-Making Difficulties Of First-Year Students. The Canadian *Journal Of Career Development, 2*(1), 33-39.

Newman, R. (2005). Apa's Resilience İnitiative. *Professional Psychology: Research And Practice, 36*(3), 227-229.

Oktan, Vesile (2008), *Üniversite Sınavına Hazırlanan Ergenlerin Psikolojik Sağlamlıklarının Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.

Olsson, C., Bond, L., Burns, J.M., Vella-Brodrick, D.A., Sawyer, S.M. (2003). Adolescent resilience: A consept analysis. *Journal Of Adolescence, 26,* 1-11.

Osipow, S. H. & Gati, I. (1998). Construct and concurrent validity of the career decision-making difficulties questionnaire. *Journal of Career Assessment, 6*, 347-364.

Osipow, S. H. (1999). Assessing career indecision. *Journal of Vocational Behavior, 55,* 147- 154.

Öğülmüş, S. (29-30 Mart 2001). *Bir Kişilik Özelliği Olarak Yılmazlık. 1. Ulusal Cocuk Ve Suç Sempozyumu: Nedenler Ve Önleme Çalışmaları. Bildiriler Kitabı.* Ankara: 29-30.

Özcan, B. (2005). *Anne-Babaları Boşanmış Ve Anne-Babaları Birlikte Olan Lise Öğrencilerinin Yılmazlık Özellikleri Ve Koruyucu Faktörler Açısından Karşılaştırılması.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Öztemel, K. (2013). Lise Öğrencilerinin Kariyer Karar Verme Güçlüklerinin Yordayıcıları Olarak Algılanan Sosyal Destek Ve Cinsiyet. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 11*(3), 241-257.

Öztemel, K. (2014). Duygusal Ve Kişilik İlişkili Kariyer Karar Verme Güçlükleri Ölçeği'nin Kısa Formu. *Türk Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Dergisi, 5*(42).

Pecjak, S. Kosair, K. (2007). Personality Motivational Factors And Difficulties In Career Decision Making In Secondary School Students, *Psihologijske Teme,* 16 (1).

Peterson, G.W., Sampson, J.P.,Lenz, J.G. And Reardon, R.C. (2002).*A Cognitive İnformation Proceessing Approach To Career Problem Solving And Decision Making.* (Editör: Duane Brown And Associates). Career Choice And Development San Francisco: Jossey-Bass A Wiley Company

Rew, L., Taylor-Seehafer, M., Thomas, N.Y. Ve Yockey, R.D. (2001). Correlates Of Resilience İn Homeless Adolescents, *Journal Of Nursing Scholarship*, *33*(1), 33-40.

Roll, T. & Arthur, N. (2002). Beliefs İn Career Counseling. Natcon Papers 2002 *Les Actes Du Conat.* 1-9.

Roy, A., Carli, V., & Sarchiapone, M. (2011). Resilience Mitigates The Suicide Risk Associated With Childhood Trauma. *Journal Of Affective Disorders*, *133* (3), 591-594.

Sağlam, H. (2012). *Lösemi Tanısıyla İzlenen 15-18 Yaş Grubu Adölesanların Psikolojik Sağlamlık Düzeylerinin İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Saka, N., Gati, I., & Kelly, K. R. (2008). Emotional And Personality-Related Aspects Of Career-Decision-Making Difficulties. *Journal Of Career Assessment*

Sandel, Keranen J. (2007), *The Effects Of Trauma Exposure, Emotional Intelligence And Positive Emotion On Resilience,*. Fielding Graduate University.

Serbest, S. (2010). *The İnfluence Of The University Students' Perceived Paternal And Maternal Acceptance, Father İnvolvement And Depressive Symptoms On Their Resiliency.* Unpublished Master Thesis, Boğaziçi University, İstanbul

Sezgin, K (2016). *Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Sağlamlık Ve Dindarlık Düzeylerinin İncelenmesi.* Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi, Diyarbakır.

Sipahioğlu, Ö. (2008). *Farklı Risk Gruplarındaki Ergenlerin Psikolojik Sağlamlıklarının İncelenmesi.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.

Sovet, L., Tak, J., & Jung, S. (2015). Validation Of The Career Decision-Making Difficulties Questionnaire Among Korean College Students. *Journal Of Career Assessment, 23*(4), 661-676.

Super, D. E. (1990). Work İn A Cross-National İndustrialized Perspective. *Psyccritiques, 35*, 13-15.

Super.D.E.(1980). A Life-Span, Life-Space Approach To Career Development. *Journal Of Vocational Behaviour*,16,282-298.

Sürücü, M., & Bacanlı, F. (2010). Üniversiteye Uyumun Psikolojik Dayanıklılık Ve Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi. Gazi *University Journal Of Gazi Educational Faculty (Gujgef), 30*(2), 375-396.

Süzen, B. (2015). *1999 Depremini Yaşamış Bireylerin Psikolojik Dayanıklılıklarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi.* Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi. Haliç Üniversitesi, İstanbul.

Şahin, D. (2014) *Öğretmenlerin Öz Duyarlılıklarının Psikolojik Sağlamlık Ve Yaşam Doyumu Açısından İncelenmesi*.Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Şahin, Z. B. (2017) *Üniversite Öğrencilerinin Kariyer Karar Verme Öz Yeterliliklerinde Yetişkin Kardeş İlişki Kalitesinin Rolü.* Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Ankara.

Şekerli, B.(2016) *Ortaokul 8. Sınıf Öğrencilerinin Kariyer Karar Verme Güçlükleri İle Kariyer Gelişimleri Ve Benlik Saygıları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Tagay, Ö. (2015). Career Decision-Making Diffuculties İn Turkey And The Usa. *International Journal Of Recent Advances İn Multidisciplinary Research, 2*(2), 232-239

Tarter, R. E., & Vanyukov, M. (1999). *Re-visiting the validity of the construct of resilience*. In J. Rolf, A. S. Masten, D. Cicchetti, K. H., Nuechterlein, & S. Weintraub (Eds.), *Risk and protective factors in the development of psychopathology* (pp. 85-100). New York: Cambridge University Press.

Tekin, E. (2011). *Askeri Hastanelerde Çalışan Hemşirelerin Psikolojik Dayanıklılık Ve Tükenmişlik Düzeylerinin Belirlenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Terzi, S. (2005). *Öznel İyi Olmaya İliskin Yılmazlık Modeli.* Yayımlanmamıs Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Egitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.

Terzi, Ş. (2008). Üniversite Öğrencilerinde Kendini Toparlama Gücünün İçsel Koruyucu Faktörlerle İlişkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 35,* 297-306.

Terzi, Ş. (2008). Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Dayanıklılıkları Ve Algıladıkları Sosyal Destek Arasındaki İlişki. *Türk Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Dergisi. 3*(29), 1-11.

Terzi, Ş. (2013). Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği Geçerlik Güvenirlik Çalışması. Terzi, Ş. (Ed.). *Pozitif Psikoloji.*

Tien, H. L. S. (2005). The Validation Of The Career Decision-Making Difficulties Scale İn A Chinese Culture. *Journal Of Career Assessment, 13*(1), 114-127.

Tien, H. S. (2001). Career decision-making difficulties perceived by college students in Taiwan. *Bulletin of Educational Psychology, 33,* 87-98.

Toprak, H. (2014). *Ergenlerde Mutluluk Ve Yaşam Doyumunun Yordayıcısı Olarak Psikolojik Sağlamlık Ve Psikolojik İhtiyaç Doyumu*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi, Sakarya.

Turgut, Ö. (2015). *Ergenlerin Psikolojik Sağlamlık Düzeylerinin, Önemli Yaşam Olayları, Algılanan Sosyal Destek Ve Okul Bağlılığı Açısından İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.

Tümlü, Ü. G. (2012). *Psikolojik Dayanıklılık Düzeyleri Farklı Üniversite Öğrencilerinin Temas Engellerinin İncelenmesi.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Vasserman, Marsha (2008), *The Relationship Between Emotional Intelligence, Executive Functions And Resilience: An Exploration*, Widener University.

Vertsberger, D., & Gati, I. (2016). Career Decision-Making Difficulties And Help-Seeking Among Israeli Young Adults. *Journal Of Career Development*, *43*(2), 145-159.

Werner, E. E. (1989). High-Risk Children İn Young Adulthood: A Longitudinal Study From Birth To 32 Years. *American Journal Of Orthopsychiatry*. *59*, 72-81.

Williams, J. Ve Nelson-Gardell, D. (2012). Predicting Resilience İn Sexually Abused Adolescents, *Child Abuse & Neglect, 36*, 53– 63.

Yalçın, S. (2013). *İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Mesleki Tükenmişlik Düzeyleri İle Stres, Psikolojik Dayanıklılık Ve Akademik İyimserlik Arasındaki İlişki.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Yalım, D. (2007*). First Year College Adjustment: The Role Of Coping, Ego-Resiliency, Optimism And Gender*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Ankara.

Zhou, D., & Santos, A. (2007). Career Decision-Making Difficulties Of British And Chinese İnternational University Students. *British Journal Of Guidance & Counselling*, *35*(2), 219-235.

EKLER

EK 1. KARİYER KARAR VERME GÜÇLÜKLERİ ÖLÇEĞİ (KKVGÖ)

Okulunuz : ……

Cinsiyetiniz: K ☐ E ☐
Sınıfınız : 9 ☐ 10☐ 11 ☐ 12 ☐

Bu ölçeğin amacı mesleki karar verme sürecinizle ilgili karar verme güçlüklerinizi belirlemeyi hedeflemektedir. Lütfen, aşağıda size yöneltilen soruları size en uygun şekilde yanıtlayınız.

Aşağıdaki her bir ifade "bana hiç uygun değil" den "bana çok uygun" olana doğru derecelendirilmiştir. Her bir ifade için sizi hangi durum daha iyi tanımlıyorsa o seçeneğe "X" işareti koyunuz.	**Bana hiç uygun değil**	**Bana pek uygun değil**	**Bana biraz uygun**	**Bana uygun**	**Bana çok uygun**
1. Bir meslek seçmem gerektiğini biliyorum, fakat bugünlerde içimde bir meslek seçme isteği yok.	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
2. İş insan hayatındaki en önemli şey değildir, bu yüzden meslek seçimi beni çok rahatsız etmiyor.	1	2	3	4	5
3. Bana en uygun mesleğin ne olduğunu zaman göstereceği için şimdi bir meslek seçmek zorunda olmadığıma inanıyorum.	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
4. Çoğunlukla karar vermek benim için zordur.	1	2	3	4	5
5. Çoğunlukla kararlarımı bu konuda uzman ya da güvendiğim kişilerin onaylamalarına veya desteklemelerine ihtiyaç duyarım.	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
6. Çoğunlukla başarısızlıktan korkarım.	1	2	3	4	5
7. İşlerimi kendi istediğim şekilde yapmayı severim.	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**

EK 2. ERGEN PSİKOLOJİK DAYANIKLIK ÖLÇEĞİ(EPDÖ)

Sevgili Öğrenciler:

Lütfen aşağıdaki maddeleri dikkatle okuyarak her maddede yer alan ifadenin size ne derece uygun olduğuna (sizi ne derece tanımladığına) karar veriniz. Vereceğiniz cevapların doğru ya da yanlışı yoktur. Verdiğiniz karara göre aşağıdaki ifadeleri dikkate alarak yanındaki boşluklardan bir tanesine çarpı (X) işareti koyunuz. Lütfen boş bırakmadan hepsini işaretlemeye çalışınız. Samimi olarak cevap vereceğinize inanıyor ve katılımınızdan dolayı teşekkür ediyorum.

		Bana Çok Uygun	**Bana Uygun**	**Bana Uygun Değil**	**Bana Hiç Uygun Değil**
1	Ailem benimle gerçekten ilgilenir.				
2	Ailem başarılı olacağıma inanır.				
3	Ailemle eğlenceli zaman geçiririm				
4	Aile içinde alınan kararlarda fikirlerim dikkate alınır				
5	Yaşam zorluklarına karşı dayanıklıyımdır.				
6	Zor şartlarda dahi serinkanlı davranabilirim.				
7	Genelde olaylara kötümser bakarım.				
8	Ailem paylaşacak bir şeyim olduğunda beni dinler.				
9	Ailem sorunlarım olduğunda bunu fark eder.				
10	Öğretmenlerimden benimle gerçekten ilgilenen kimse yok.				

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Fatime AYDİN
Adres: Seyhan/ADANA
Tel: 5533482454
E-mail: fatimeaydinn@gmail.com

Eğitim ile İlgili Bilgiler

Lisans 2008-2012 Çukurova Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik

İş Deneyimi

2012 – 2014 Rehberlik ve Psikolojik Danışman, MEB, Gaziantep
2014-… Rehber ve Psikolojik Danışman, MEB, Adana

Sunumlar, Katılınan Konferanslar/Seminerler

Sistemik Aile Terapisi

Üye Olunan Bilimsel Kuruluşlar

Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği

Bilişim Teknolojilerine dair Beceriler

Microsoft Office

İlgi Alanları

Psikoloji
Sistemik Aile Terapisi